

DOBŘÁ ADRESA

Z obsahu

- Kočičí žena • Dětská zabijačka
- Občan Havel • Rozkoš • V+W
- Ruský básník • Ošklivost
v dějinách • Vaculíkovy Hodiny
klavíru • Ježíš vás miluje • Akty
- Znáte Vlastu Buriana?
- Blbenky •

Obsah:

Příloha

Marcela Pátková:
Zpívat bláznům (73)

**SYSTÉM NAVIGACE:
KLEPNĚTE!**

První stránka (titulní):

BYLO od č. 1/00: Klepnutím na „Z obsahu:“ se dostanete na str. 2 (obsah). Klepnutím na malé obrázky a jednotlivé body „Z obsahu:“ Vás přenesou přímo na příslušné stránky. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ se otevrou naše internetové stránky www.dobraadresa.cz v aktuálním prohlížeči. Klepnutím na střed obrázku se dostanete na popisek a tiráž na str. 2.

Druhá stránka (obsah):

BYLO od č. 1/00: Klepnutím na jednotlivé body obsahu Vás přenesou na příslušné stránky. Klepnutím na naši e-mailovou adresu se Vám otevře nám adresovaný dopis v aktuálním e-mailovém programu. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ a na popisek k obrázku na první straně se dostanete na první (titulní) stránku. Klepnutím na slovo „Obsah:“ se Vám zvětší obsah přes celou šířku okna.

Další strany stránky (včetně druhé s úvodníkem):

BYLO od č. 1/00: Klepnutím na jednotlivé internetové resp. e-mailové adresy se Vám otevře příslušná stránka resp. se Vám nadepíše příslušný dopis v aktuálním programu. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ v levém nebo pravém horním rohu stránky se přesunete na str. 2 (obsah).

KLEPNĚTE SEM!

O čem se (ne)mluví

Kočí žena (rozhovor s Terezou Šimůnkovou a její poezie) (4)

Michal Kliment: Extase československého filmu – V+W a film 2 (14)

Občan Havel (rozhovor s režisérem filmu Miroslavem Jankem, fotografie atd.) (18)

Před Strží

Michal Šanda: Z antikvariátních banánovek – Dětská zabijačka (26)

Jakub Šofar: K chaloupce zády, k literatuře čelem 1 – Rozkoš (30)

Boris Kočešvili: Básně (31)

Martin Groman: Kvítky na tubetějce – Kouzlo nedorečeného (32)

Strž DA a Krmelec

Literatura: Kazimír Turek: **Příliš staré hodiny u klavíru (34)** / **Teorie:** Lucie Nováková: **Ošklivost v dějinách (35)** / **Komiks:** Jaroslav Balvín ml.: **Zdařilá komiksová reportáž o balkánském konfliktu (37)**

Za Strží

10 básní Kateřiny Bolechové (38)

Kateřina Komorádová: Mediální (po)věstník (44)

Cannyho komiks (46)

Test Ivo Fencla: Znáte Vlastu Buriana? (47)

Jakob Gotfried Shophar: Proměnná neproměna a neproměnná proměna (48)

Podobrazník Honzy Hanzla Blbenky (68)

Na titulní stránce: Kateřina Bolechová, (k článku na str. 38)

Dobrá adresa, kulturně-společenský časopis na internetu, číslo 1, ročník 9. E-mail: dobraadresa@firstnet.cz. Vydávají Přátelé Dobré adresy. Šéfredaktor: Štěpán Švec. Zástupce šéfredaktora: Štěpán Kučera. Redakce: Václav Dvořák, Martin Groman, Kateřina Komorádová, Viki Shock, Michal Šanda, Jakub Šofar, Martin Vokurka, Pavel Voňka. Grafická úprava a výtvarná redakce: Jakub Tayari. Výstavba internetových stránek: Libor Koudela. Neoznačené fotografie archiv redakce, kresby Corel Corporation. Časopis vychází s laskavou podporou Ministerstva kultury České republiky a Nadace Český literární fond. Redakci nevyžádané rukopisy, kresby a fotografie se nevracejí. Technická podpora studio Grafin a FirstNet a. s.

Naši milí,

báSeň měSíce

Petr Pojar

Barvy

*(kuchaři, který obsluhoval československého prezidenta,
české námořníky i kluky ze vsí, sedláky, i výletníky z měst
a srazil ho vlak jedoucí z nádraží, kde začínal.)*

Láska prochází žaludkem a smrt nezvána přijde nečekaně.

Život jak jízdní kolo kradené prosviští v očích laně.

Palubou kolébán se smísí s rozbitými talíři
a znaven ještě jednou, naposled se vydá, zamíří.

Než vlaky smrti protnou dráhy své
a tichý anděl tě s herdou do zad odnese.

Kde jinde končí cesta, když rostla z kolejí?
Kde jinde končí cesta, když z nástupiště pleská
déšť půllitrů s tunami polévek a nadějí?

Když za oknem začazené haly
se proplétají ustrojené páry
a dál než k věštbě z lógru nesmějí?

z autorova rukopisu

v lednovém mrazu se vás pokusíme prohrát básnic-
kou vřelostí. A protože teplo rodinného i jakéhoko-
liv jiného krbu vždycky líp udržovaly ženy (tímto
spouštíme tažení za záchranu ohrožených a diskri-
minovaných genderových stereotypů), máme pro
vás na uvítanou i na rozloučenou po básnířce. Tere-
zu Šimůnkovou pro DA objevil Štěpán Kučera a udě-
lal s ní moc hezký rozhovor, Marcela Pátková zase
patří k našemu rodinnému stříbru (ba zlatu) a ten-
tokrát si připravila celou vlastní přílohu, která stojí
(jako každý Marcelin vpád na naše stránky) za to.

Mezi básnířkami ovšem v časopisu nezeje
prázdnost. Doporučujeme novou rubriku Jakuba Šo-
fara, stejně jako Antikvariátní banánovky, v nichž je
tentokrát opravdová chuťovka, domácí zabijačka
pro děti. Jakub Grombíř pro nás přeložil dalšího
ruského básníka, Kazimír Turek se dopustil ageis-
mu (věkové diskriminace) na Ludvíku Vaculíkovi
(označil jeho novou knihu za stařecké žvanění) a Lu-
cie Nováková zrecenzovala Dějiny ošklivosti Um-
berta Eca (ne že by byl Eco tak šeredný, je jen, chu-
dák, editorem stejnojmenného svazku).

Pravděpodobně jste si už všimli, že v tomto
úvodníku nejsem schopný stvořit stručnou, jasnou
a donekonečna se nerozvíjející větu, proto už jen
připomenu Mediální pověstník, Podobrazník
a spoustu dalšího čtení, rozloučím se a nebudu vás
více rozohňovat svými výplody, i když takové roz-
ohnění je vlastně také druh zateplení, čímž se do-
stávám k úvodu, takže se vše pěkně zaokrouhluje,
kterýmžto připodobněním kruhu a zateplení se
ovšem nechci dopustit žádné diskriminace hrana-
tých tvarů, homosexuálů, topenářů, žen, ruských
básníků, věkově pokročilých spisovatelů, ošklivosti,
Umberta Eca, banánovek a v žádném případě ani
lednového mrazu, který si bezpochyby zaslouží stej-
nou úctu a korektní zacházení jako mrazy v jiných
měsících, nikoliv však větších. Mějte se krásně!

Štefan Švec

O čem se (ne) mluví

Básně Terezy Šimůnkové jsem poprvé četl před dvěma lety v časopise Divoké víno. Napadlo mě udělat s ní rozhovor, ale nešlo to, byla v Holandsku. Když asi před rokem o její poezii básnil jeden náš společný známý, znovu jsem pomyslel na interview, ale Tereza byla právě na Borneu. Letos, když jí v nakladatelství Protis vyšla první sbírka Zmijí žena, jsme na křtu v kavárně Obratník rozhovor konečně domluvili, ale musel jsem pár týdnů počkat – jela do Jemenu.

Kočíčí žena

Tereza Šimůnková (1979) vystudovala žurnalistiku, pracuje jako novinářka (např. pro Literární noviny, Mladý svět, Deník, Týden...) a sedm let se živila jako turistická průvodkyně. Bydlela půl roku v Severním Irsku, dva roky v Nizozemsku a další půlrok cestovala po jihovýchodní Asii. Má ráda kočky, výšky a velkoměsta.

(rozhovor
s Terezou Šimůnkovou)

Jak bylo v Jemenu?

Středověce. Trvalo mi několik dní, než jsem si zvykla nejenom na jiný prostor, ale i na jiný čas. Polovina populace hlavního města San'á je z venkova a do města si přinesla čtrnácté století. Z moderní doby si půjčují jenom auta nebo tekoucí vodu.

Jak se to projevuje v myšlení?

Vezmi si třeba zahalování žen. V Jemenu to na rozdíl od Íránu nebo Afghánistánu není povinné, ale Jemenky stejně chodí celé v černém a v obličejí mají jenom úzkou průrvu pro oči. Samozřejmě otázka je, nakolik pracuje svobodná volba a nakolik například výchova v rodině.

V tom nemusí být rozpor, ne? Je to prostě tradice.

To nepochybně. Jemenci skutečně ten středověk mají v krvi, teprve před čtyřiceti padesáti lety se vymanili z dogmatického pojetí islámu a to se tak lehce neodbou-

rá. Jeden můj známý, Brito-australan, žije v Jemenu tři roky, bydlí v rodině svého nejlepšího přítele, vzdělaného člověka, manažera, vlastníka hotelu, a za celou tu dobu ani jednou neviděl jeho manželce do obličejí. Poznala jsem jedinou ženu, která se nezahaluje, feministku a novinářku Rahmu Hujairu, se kterou jsem dělala rozhovor.

Jak k tomu došla?

Narodila se do dobré rodiny, studovala v zahraničí, byla samozřejmě svěhlavá a hrozně odvážná. Je to krásná ženská. Tak se jí povedlo vdát se z romantické lásky, což se tam normálně neděje. Budoucí manžel většinou do dne svatby vůbec neví, jak vypadá jeho manželka, a musí se spolehnout na doporučení matky, sester a podobně.

A co manžel Rahmy Hujairy? Nedívají se na něj sousedi skrz prsty?

Určitě by tenhle problém měl, kdyby pocházel z nižší vrstvy. Ale mezi vzdělanými lidmi je to trochu jinak.

Takže tradiční a moderní názory žijí v Jemenu v klidu vedle sebe?

Rahma Hujaira vede Women's Media Forum a snaží se, aby novinářky mohly dělat svoji práci a chlapi jim neházeli klacky pod nohy, ale sama říká, že když občas chce večer někam jít, i její tolerantní manžel se na ni podívá a říká: „Měla by sis někdy poslechnout tenhle rozhlasový pořad Domov je žena, žena je domov...“

Většinou se tam ale mužské a ženské světy vůbec nestřetávají, každá skupina si žije svůj život. Není to jako v Saúdské Arábii, kde žena sama nemůže nic. Jemenky si obstarají, co potřebují, ale zajímavé je, že když se díváš na pohyb města, chlapi se procházejí, jdou na čaj, na kafe, na cukroví... a ženy chodí z bodu A do bodu B. Ne vyrazit si, ale nakoupit tohle, vyzvednout tamto a vrátit se domů.

Mají něco, o co naše společnost vývojem přišla?

Fakt nemůžu říct, že Jemencům závidím jejich „rodinné hodnoty“. Rozhodně bych se nechtěla narodit jako jemenská žena, protože tam všechno určuje muž. Žena je odkázaná na libovůli otce, manžela... Asi čtrnáct procent Jemenek dokončí střední školu, vdávají se asi ve dvanácti letech, v průměru mají čtrnáct dětí. Pokud manžel nechce, manželka nesmí chodit do zaměstnání a tak dále. Není tam nic, co bych změnila, opravdu si myslím, že naše společnost je dál.

Jsi feministka?

Všichni slušní lidé jsou feministi, stejně jako netýrají děti nebo zvířata.

Proč vlastně tolik cestuješ? Hledáš něco?

Moje první cesty byly spíš osobní záležitost. Po střední škole, kdy mě pro nedo-

statek talentu nepřijali na žurnalistiku, jsem nevěděla, co se sebou, a přišlo mi jako dobrý nápad odjet někam, kde nebudu nikoho znát – vyrazila jsem do Irska, kde jsem pak strávila půl roku. Potom jsem bydlela v Holandsku, protože jsem tam měla přítele. Další moje cesty už byly vedeny spíš touhou poznávat. Je zajímavé přijít na to, že je i jiný svět, kde lidi žijou po svém, že to jde i jinak – a neříkám, že líp.

Takže nacházíš?

Jo. I když spíš než o hledání je to o sobě, což je samozřejmě pěkné novinářské klišé... Prostě se mi líbí ten pocit, že někam jdeš a máš všechno pro sebe. Vlezeš do letadla, u sebe máš jenom batůžek, zavazadla vzadu, víš, že se dlouho nemusíš vracet a že můžeš všechno udělat podle sebe a že to všechno bude tvoje.

Cítíš něco jako vlastenectví?

No... Když jsem v cizině, málokdo ví, kde je Česko, takže většinou rovnou říkám, že jsem z Německa.

Proč?

Protože Německo znají a udělají si aspoň nějakou prostorovou představu.

A je to překážka v komunikaci, když v zahraničí nevědí, odkud pocházíš?

Oni se obvykle zajímají, ale mě unavuje a vlastně trochu otravuje vysvětlovat základní informace. Jim je to většinou jedno, jde jim to jedním uchem dovnitř a druhým ven. Když máš s cizincem překážku hned v tom, že neví, kam si tě zařadit, tak tě to od další komunikace spíš odradí.

Ale k tomu vlastenectví. Než jsem začala cestovat, bylo mi vlastenectví úplně volný, ale dneska si s překvapením uvědomuju, že je mi volný míň, než jsem si myslela. Nikdy už nebudu žádným jazykem mluvit líp než česky, středoevropskou kulturu v so-

bě mám od narození a poslední dobou pro tuhle zemi nacházím dokonce něco jako vroucnost. Veškerá kritika, kterou jsem vůči téhle zemi měla, se otupuje a беру to klidněji.

Kde chceš žít dál?

Doufám, že budu žít ještě ve spoustě různých zemí. Můj nejbližší cíl je Berlín, výhledově potom další velkoměsta buď středoevropská, nebo naopak úplně mezinárodní. Třeba v Holandsku jsem jako Češka neměla žádný záchytný bod. Teď často jezdím do Německa, a Němci, byť se nám to možná nezdá, jsou podobní Čechům, mají stejnou historickou i kulturní zkušenost, podobnou nátturu... V Holandsku jsou úplně cizí lidi, jinak vypadají, jinak se chovají, smějou se jiným vtipům. Těžko pochopíš dřev národa, kde ses nenarodil, a pak kloužeš po hladké ploše. Ve městech jako Londýn nebo New York je to zase úplně jiné, všechno se mele a dá se tam volně dýchat.

Děsí mě lidi, kteří si ve dvaceti berou hypotéky, když nevíš, co bude za rok. Taková nejistota se mi hrozně líbí.

Necítíš vůbec potřebu se vázat? Nechceš mít dítě?

Zatím ne. Od svých sedmnácti jsem se stěhovala asi dvacetkrát, na jednom místě jsem žila nejdýl dva a půl roku... Když jsem se letos vracela domů, řikala jsem si „dobrý...“, ale co to zkusit ještě někde jinde?“.

Bojíš se stereotypů?

Ani ne, myslím, že stereotyp je docela fajn, protože ti dává kotvu – nemluvě o tom, že z něčeho musíš žít. Teď jsem poprvé v životě zaměstnaná. Předtím jsem dělala sama na sebe, všechno jsem mohla naplánovat podle sebe a pracovala jsem co nejvíc, abych si potom mohla co nejvíc užívat. Zato teď mám klasickou práci od pondělí do pátku s ranním vstáváním a vším, co k tomu patří – a myslím, že je to docela zdravé. Zároveň bych ale nerada dřív, než to bude nezbytně nutné, skončila v nějakém „nine-to-five job“. To je podle mě škoda, zvlášť když je dneska jednoduché udělat to jinak.

Stíháš zpoza hranic vnímat český literární život?

Ten moc nestíhám vnímat, ani když jsem tady. Vybírám si z toho, co si přečtu ve velkých denících, v Divokém víně a od doby, co se známe, i v Dobré adrese.

Co čteš?

Nejvíc jsem četla tak před deseti lety, kdy vznikly první básničky z mé sbírky. Od té doby, čím víc zbytečných písmenek vysílám do světa, tím pečlivěji si vybírám, co chci sama číst. Baví mě magický realismus, třeba Michal Ajvaz. Nebo Miloš Urban, ten mě

strašně štve a strašně mě baví ho číst. Čtu ho se zaujetím obvykle do čtyř pětín knihy a na posledních dvaceti stránkách mě hrozně rozčílí – klobouk dolů před ním. Baví mě Kundera, Karel Šiktanc... Docela se mi líbila Suť Jonáše Hájka, který teď vyhrál Ortenovku. Ty básně byly celkem vtipné. Na poezii mě štve, když ji lidi berou moc vážně.

Myslíš, že poezie by se neměla brát vážně?

Hlavně básníci sami by se neměli brát moc vážně. Po vydání Zmijí ženy vysílali na Vltavě pořad věnovaný mé poezii, kde ty

básně četla nějaká herečka. Když to skončilo, volala mi maminka a říkala: „Jestli tohle poslouchal někdo, kdo tě nezná, musí si myslet, že jsi hysterka na pokraji sil se sklonit k sebevraždě...“ Mně se líbí, když jsou básničky vtipné, nebo když si básníci aspoň sami ze sebe dělají legraci. Někde jsem četla, že když Kafka předčítal svoje texty, velice se při tom bavil.

Na křtu v Obratníku jsi svoje básně četla s ironickým odstupem a po pravdě moc se mi to nelíbilo. Tvoje sbírka mi vtipná nepřijde, teda kromě posledního textu,

kde navrhuješ rozsekat básníky na šnytlík.

Aha, tak možná bych měla přelepit knížky nápisem „čtěte lehce“, „smějte se“.

A když píšeš, tak se bavíš? Nebo píšeš z bolesti?

Obojí. Většinou píšu z bolesti a po nějaké době mi to přijde vtipné. Z radosti se píše špatně.

Čekal jsem, že tvoje poezie bude plná exotických kulís, ale ona se naopak odehrává v české krajině, váže se k domovu...

Je to tak, v cizině si uvědomuješ, že jsi v cizině. Že jsi molekula mimo shluk ostatních molekul, které nemusíš mít rád, ale které k tobě patří. Venku jsou jiná jídla, jiné pohádky a v takovém prostředí víc píšeš o tom, co znáš, víc se to vyčlení.

V tvých básních čtu spojení tělesnosti a přírody, jako bys v přírodě hledala řád a smysl...

Jaká příroda? Já si připadám hrozně urbánní...

No právě, mně taky.

Líbí se mi, co říká kocour Garfield: „Přírodu? Ano, ale nejdřív zastřešit a oplotit!“ Jsem ráda mezi domy, líbí se mi paneláky, města.

Netvrdím, že v tvých básních vystupují jako hlavní postavy srny. Myslím spíš přírodu jako spojení se zemí, i v té erotičnosti...

Asi je to ta zemitost. Moje poezie je o lásce, sexu a samotě. V tomhle pořadí.

Mám pocit, že mladé básníčky jsou ve svém psaní sexuálně otevřenější než mladí básníci. Netušíš, čím to může být?

Nevím, co chlapi dělají, co je zajímá. Možná je to tím, že ženskou definují i její biologické funkce a fakt času. Chlapi si do čtyřiceti můžou popisovat, co jim hrdlo ráčí, ale my nemůžeme, jsme omezené časem. Ovšem já ze současných mladých básníků znám jenom holky, co publikují v Divokém víně...

Tam je poslední dobou sexu dost. Mimochodem, existuje podle tebe něco jako ženská poezie?

Myslím si, že jo. Ale je to tím, že kdyby víc básniček psaly ženský, tak bude existovat mužská poezie. Jsme jiné, máme jinou výbavu, jinak myslíme, jinak voníme... Ale nemělo by se uvažovat v jedné kategorii, aby se ženy srovnávaly jenom mezi sebou.

Jeden tvůj kolega z Literárek mi říkal, že rozlišuje Terezu Šimůnkovou reportérku a Terezu Šimůnkovou básnířku. Tu druhou prý vůbec nezná. Máš v sobě dvě Terezy?

Řemeslné věci jsou samozřejmě jiné než umělecké a je to tak v pořádku. Když píšu článek o hypotékách, nemůžu si dovolit vykročit ani o kousek někam jinam, protože to čtenáře novin nezajímá. Jsem docela praktická a vím, kam si můžu dovolit zajít.

Titul tvojí knížky implikuje, že ty jsi ta Zmijí žena. Je to tah, jak prodat, že jsi mladá, atraktivní a trochu záhadná dívka, nebo je ta titulní básnička pro tebe něčím výjimečná?

Jak čekáš, že ti odpovím?

Radši nic nečekám. Ale na tu odpověď se těším.

To je ten novinářský hlas, který mi říká, že když je nějaký název dobrý, atraktivní, tak ho použiju, protože se to líp prodá.

Tak tedy navážu novinářskou otázkou – připadáš si jako zmijí žena?

Dneska jsem poprvé na opačné straně diktafonu a dochází mi, jak hrůzná pozice to je. Novinář ti položí otázku a ty přemýšlíš nad inteligentní nebo aspoň vtipnou odpovědí a ona ne-

přichází. Přemýšlím... Ale ano. Myslím, že ten titul dobře ilustruje minimálně tu holku, kterou jsem byla, když jsem tu báseň psala.

Když už jsme u té novinařiny... Dala ti něco katedra žurnalistiky, kterou jsi loni dostudovala?

Dala mi setkání s lidmi, ale profesně nic. Třeba z doby, kdy jsem psala bakalářskou práci, si pamatuju hlavně to, jak mi utekla kočka.

To mě mrzí. Našla se?

Kočku Drákulu jsem si přinesla z romantické procházky po Petříně s mým tehdejšími přítelem. Místo pozorování hvězd jsme odněkud shrábli kotě, které pak vypadalo, že vede spokojený život se mnou a s mojí tehdejší kočkou Natašou, ale po roce, právě když jsem psala svoji bakalářskou práci, se přes noc ztratilo. Pokud je v tobě divokost, touha někam jet a něco vidět, být volný a dělat věci, co chceš dělat sám pro sebe, nedá se svítit. Kočka vyskočí a je to tak správně. Bylo by mi samozřejmě líto, kdyby ji třeba něco přeješlo, ale pokud její kočičí vůle bylo odejít z mého teplého bytu do studené noci, tak jí držím palce.

Připravil
Štěpán Kučera

Básně Terezy

Šimůnkové.

Ty očíslované pocházejí
ze sbírky Zmijí žena,
ty neočíslované jsou
nové.

1. Svítí mi na cestu

Vzal si za ženu svou matku
vzala si za muže svého otce
jedenáct let jsem neviděla otce
svého otce jsem neviděla nikdy
proč mám básně plné chladných matek když
moje kořeny chcípily po meči
a meče jsem zavěsila na stromy a zapálila
jak lampiony

Pásání

Ráno co ráno plavím pegasy
mé chladné matky pasou mlhu
tak dozrává můj dětský babí čas

svou duši provlhlou pověsím na rákosí
ať schne... i Jidáš schnul... i Durynk onehdá

své milence a milence svých matek
(ne panen a ne víl)
líbám: klepl o dno proudu oblázek

na pomoc hřebečkovi

2. Hroznýška

Stek ze mě jeden celý rok
tak kámen do kapsy a vpřed
to se líp říká než dělá
nemít tě nepsat ti nezvracet

jsi nějak ženatej byls už když mi bylo pět
to se holt někdy stává
šutrákem vymlátit ti oči z obličeje
panna byla orel byla orel byla hlava

rok muchomůrky rok po kterým bolí bři-
cho
tak kámen do kapsy a hurá
do vaničky z dlaní chytám krvotok
ve frontě na prázdný oční důlky

Kapky

Z naší tůňky v horách
ještě pijou laně
a v podhůří už
- kap kap -
meju jiný dlaně

tvoje břehy ještě
proudem podemílám
a jinýho už
- kap kap -
vlnama kolíbám a líbám

tvejm širejm proudům v moři
ještě sbohem dávám
a na horách už
- kap kap -
jiným poprchávám

3. Nil

Ještě se vzbouzíš vedle své
ženy ve spánku levém
ti vře krev zas
do nilu vniká rákos kýl
lodi ozuben
é tření
proč se náhle zastavuješ vprostřed
života i dne proč vzlykáš dotčeně že
vše vláčné je
rodu ženského kobyly noci penízky
na bocích tanečnic
trnu
co všechno v tobě spláchnul
nil

Muži mají nože

Muži mají nože
ženy v loktech sníh
kdo z mužů jim pořezal
paže ze závějí

muži mají nože
ženy písňe z drátů
kdo z mužů je přivázal
za copy k návratům

muži mají syny
ženy vytahaná břicha
kdo z mužů mě zahrabe
až dodýchám

4. Martinská křišťálová vzpomínka

Svatý Martin dneska na bílém koni
a já mám první bílý vlas
nacpané husy kdákají je to vypečený špás
v půl páté tma v pět čaj v šest rum
mladý muž Gidon Baumhorn si zadumaně
potahuje vousky a opírá se o výlohu
v židovském městě černý rabín Sidon
šeptá do plechového rohu

Před zimou

Zorané nebe... z hrud čpí mráz
a smrtka věchýtek
vláčí s havrany
a seje vlkodlačí čas
jak zamlada
a bude zas a zas

5. Rozchod přátel

Vladimír srp a jeho žena válka
bude v té válce taky něco o mně?
válka je moje přítelkyně
válím břichem klasy jako nikdo

válčina garsonka libeň páté patro
vlečeme nábytek
pohovku postel židli stůl a skříňku
koberec uneseme leda ve dvou
pak z něj vsedě na podlaze vyčesáváme vlasy

Marjápanny

Všichni mí milenci
jsou pryč
a nikdy nevrátí se
z té nejpyšnější dálky
z té nejzpupnější výšky
z těch vrcholů

já panenka tu ležím
obtěžkaná jejich úlevou
neschopna jediného slova
přitlučena k posteli jejich
nabubřelým vítězstvím

lakomci! takhle ze mě vyjít
všechn cukrkandl
a nechat mi tu sotva na oblíznutí prstů

a nechat mě tu zmarnělou
a vyděšenou

a nechat mě tu donekonečna
krvavit si kloubky
o hanbu z porculánu
a na střepinky stud

ne nikdy neskončí
ten
pronikavý okamžik
hrůzy
v němž muži opouštějí ženy
jak zvěstující andělé

a opouštějí nás navždy

O čem se (ne) mluví

Extase československého filmu

V+W a film II

Golem ve filmu Císařův pekař / Pekařův císař

Hráli společně pouze ve čtyřech (vlastně šesti) filmech, přesto ovlivnili československou kulturu víc než kterákoli jiná umělecká dvojice. Ústřední protagonisté Osvobozeného divadla, herci, komici, klauni, textaři (nejen) Ježkových písní, dramatici, scénáristé, režiséři, individuálně pak autoři pohádek, esejů či romanopisci, charakterní herci, spoluvůdci hudby, ředitelé divadla – životopisy Jiřího Voskovce a Jana Wericha obsahují mnoho uměleckých povolání. My se znovu zaměříme na jejich umění filmové.

Všech šest dokončených společných filmových projektů stihli Voskovec s Werichem ještě před válkou – jen pro připomenutí, jednalo se o Paramount revue (1930), Pudr a benzin (1931), Peníze nebo život (1932), Hej rup! (1934), Svět patří nám (1937) a Krizi (1939).

Během válečného pobytu v USA natáčeli nejen rozhlasové pořady pro Hlas Ameriky, které se pak ilegálně vysílaly do okupovaných území, ale spolupracovali také na několika dokumentárních filmech. Při realizaci válečného dokumentu Příběh létající pevnosti (1944) se setkali s Williamem Wylerem, který se proslavil mimo jiné filmy Na větrné hůrce (1939), Prázdniny v Římě (1953) nebo Ben Hur (1959).

V+W se podíleli i na dalších dokumentech a agitačních filmech, v jejich filmografii se uvádějí tituly Cowboy (1939), Elektrická síla na venkově (1940), Dítě jde do školy (1940), Hlášení po bitvě (1941), Malé město (1942), Cesta petroleje (1943), Útok (1944), Bitva o Mariánské ostrovy (1944) a Cesta (1945).

Mezi jejich americkými filmovými zážitky nelze vynechat setkání s Orsonem Wellesem. V+W v roce 1941 zorganizovali s pomocí vídeňského divadelního režiséra Maxe Reinherdta divadelní představení, v němž divákům, reprezentantům americké kultury, předvedli svůj druh komiky. V obecnstvu se nacházel také Orson Welles, tehdy šestadvacetiletý režisér, který po uměleckém (nikoli však

Dvanáct rozhněvaných mužů s Jiřím Voskovcem (vzadu 3 zprava)

kasovním) úspěchu filmu *Občan Kane* začínal pracovat na dalším snímku *Skvělí Ambersonové*.

Welles přišel o přestávce představení do šatny V+W, aby ocenil jevištní práci obou herců, a skromně navrhnul, zdali by mu V+W prokázali čest tím, že by s ním natočili u jeho mateřské společnosti RKO krátký film, který by si sami napsali a on by se snažil režírovat, jak nejlépe umí.

Voskovec a Werich zvolili scénu s ručním granátem, známou z filmu *Svět patří nám*, doplněnou o mluvený skeč ze hry *Rub a líc*, který je založen na slovní záměně mnišského řádu sv. Bernarda a psů zvaných bernardýni (tento dialog se objevil rovněž ve filmu *Svět patří nám*, ale tato část filmového materiálu byla za války zřejmě zničena).

Odeslali Wellesovi scénář a čekali. Ten se po čase ozval, že dekorace je postavena a vše potřebné připraveno. Natáčet se začalo kolem desáté v noci a přestalo ráno kolem osmé. Film se sestříhal a při předváděčce byli všichni zainteresovaní spokojeni. A zase se čekalo, tentokrát na souhlas vysokého představitele producentské společnosti, který tou dobou pobýval v Mexiku.

Čekalo se naneštěstí zbytečně. Onen muž se v Mexiku totiž účastnil jakéhosi katolického sjezdu, a proto nepřekvapí, že ho příliš nepobavila scéna, v níž dva zahraniční komici zesměšňují řád sv. Bernarda. Znamenalo to stop jak pro film, tak pro jeho protagonis-

ty. Materiály Wellesem natočené jsou dnes považovány za ztracené.

Po válce se osudy obou přátel měly rozejít. Naznačovala to už skutečnost, že Jiří Voskovec se do vlasti vrátil až rok po svém uměleckém dvojčeti (Werich přiletěl 9. 10. 1945, Voskovec až 1. 9. 1946). Důvodů bylo hned několik.

Jednak šlo o Anne Gerlettovou, druhou Voskovcovu manželku, kterou si po rozvodu s Francouzkou Madelaine Mainovou v Americe vzal (rozvod v březnu 1945, svatba 9. 7. 1945); dále o snahu neztratit americké povolení k pobytu, a rovněž tady byly tři režijní závazky v USA pro americké polní divadlo *The U. S. O. Camp Shows*.

Na jaře roku 1946 inscenoval spolu s Anne pro Equity Library Theatre první newyorské provedení Molièrova *Lékařem proti své vůli* (*Le médecin malgré lui*). A aspoň na dálku komunikoval s československým publikem ve svých nedělních relacích *Americké kukátko na Hlasu Ameriky*.

Dvanáct rozhněvaných mužů s Jiřím Voskovcem (vzadu 3 zprava)

Po Voskovcově návratu došlo nejprve ke zprovoznění divadelního podniku – Divadlo V+W uvedlo představení Přišel po večeri, obnovenou premiéru poslední hry Osvobozeného divadla Pěst na oko a první muzikál uvedený na československém území Divotvorný hrnec.

V roce 1948 se dostal na pořad dne i filmový projekt – celovečerní snímek připravovaný pod názvem Z Putimi do Putimi měl zobrazit známou anabázi dobrého vojáka Švejka po jižních Čechách. Hlavní postavu měl ztvárnit Jan Werich, pro Jiřího Voskovce byla plánována úloha strážmistra Flanderky. Voskovec měl film rovněž spolu s Karlem Steklým režírovat, ale únorový puč a následná Voskovcova definitivní emigrace všechny snahy zhatily.

V roce 1949 se Jan Werich opět vrátil k tématu Golema a spolu s režisérem Jiřím Krejčíkem začal připravovat film Císařův pekař / Pekařův císař, který vycházel z rudolfinské inscenace Osvobozeného divadla, uvedené v roce 1931. Krejčíka Jan Werich angažoval po zhlédnutí psychologického filmu Svědomí (1948), kde režisér dovedl k výbornému výkonu jiného herce Osvobozených Miloše Nedbala.

Během natáčení však došlo mezi ambiciózním Krejčíkem a tvrdohlavým Werichem k několika neshodám, které nakonec vyústily v Krejčíkovo odvolání. Na jeho místo nastoupil Martin Frič, který režíroval už snímky Hej rup! a Svět patří nám. Frič spolu s Werichem a Brdečkou vytvořili nový scénář, natočili celý snímek kompletně v barvě a v roce 1951 ho dodali do československé i evropské distribuce.

V tomto období procházelo přátelství Voskovce a Wericha největší krizí vůbec. Voskovec zažíval nová trápení v opětovné emigraci, a navíc zamrzla i poštovní komunikace mezi oběma přáteli, protože Werichovi bylo znemožněno posílat z komunistického Československa dopisy do „nepřátelské ciziny“.

Docela dost tomuto dočasnému odloučení přidal i Werichův projekt Císařův pekař / Pekařův císař (1951). Voskovec o tom svému příteli Viktoru Fischlovi 17. srpna 1953 napsal: „Snad víte o tom, že Werich v minulých letech v Praze sepsal na tomto základě filmové scenario, které natočil a za které si vysloužil státní cenu. Nevím o tom víc, než že se to jmenovalo Císařův pekař, a Jan hrál dvojroli Rudolfa a Pekaře – a že nepochybně zlí alchymisté byli náhončími Wall Streetu a dobrý lid zvítězil ve smyslu ‚lidové demokracie‘. Jsem rád, že jsem ten film neviděl – asi by se mi udělalo nanic. Bylo by zajímavé, kdyby druhý spolutvůrce originálu, který má kliku žít na té svobodnější straně železné opony, napsal svou vlastní readaptaci původního námětu – ale

bohužel na to nemám ani čas, ani opravdu naléhavou chuť.“

Voskovec pobýval po emigraci v červnu 1948 nejprve ve Francii, kde neúspěšně vedl americké divadlo. V Itálii se marně snažil pro UNESCO natočit film o uprchlických táborech. Tak odjel do Spojených států, kde však strávil deset měsíců v internačním táboře na Ellis Islandu kvůli podezření z komunistické činnosti.

Po propuštění (zaručil se za něj mj. Ferdinand Peroutka) napsal Voskovec scénář o svém tamějším pobytu pro populární televizní pořad pojednávající o skutečných případech a v dílu nazvaném *Byl jsem obžalován* si zahrál sám sebe. Postupně se přes menší role ve filmu a stále větší na divadle dopracoval k uměleckým úspěchům.

V roce 1956 získal divadelní cenu Obie Award za nejlepší čechovovský výkon roku ve hře *Strýček Váňa*. Voskovcovým vrcholem v USA byl pak bezpochyby snímek *Twelve Angry Men* (1957, *Dvanáct rozhněvaných mužů*, režie Sidney Lumet). Ztvárnil zde vedle Henryho Fondy roli jednoho z dvanácti porotců, již rozhodují o vině či nevině v případě vraždy. Film byl oceněn jako nejlepší film na berlínském mezinárodním filmovém festivalu a také si připsal tři nominace na Oscara – za nejlepší scénář, nejlepší kameru a nejlepší režii.

Mezitím se vyjasnila také situace mezi V+W, konkrétně během jejich prvního setkání po osmileté odmlce v ateliérech BBC v Londýně na podzim roku 1956.

Po fenomenálním úspěchu filmu *Až přijde kocour* (1963, režie Vojtěch Jasný), v němž hrál Jan Werich hlavní roli (a v němž mimochodem opět mohla zaznít píseň V+W, jednalo se o pochod *Holduj tanci, pohybu*), pak navíc povstaly plány V+W a režiséra Vojtěcha Jasného na společný filmový projekt – *Filmfalstaff*. Tento snímek byl Werichovou filmovou úpravou Shakespearova *Jindřicha IV.*, v níž byl hlavní důraz položen na postavu zhýralého rytíře Johna Falstaffa.

Jan Werich ve filmu *Cisáři pekaři* / *Pekaři cisář*

V roce 1965 se V+W+Jasný sešli ve Vídni a podle předběžných plánů se mělo začít následujícího roku filmovat. Werich měl hrát Falstaffa a Voskovec měl ztělesnit samotného Shakespeara. V přítomném čase filmu by oba umělci ztvárnili sami sebe. Setkat se měli hned v první scéně filmu – na Kampě (Voskovec měl tehdy v plánu opravdu přijet do Čech):

Obraz 1.

Karlův most

Exteriér – den

V a W, sejdou se na mostě.

W: Shakespeare.

V: Falstaff.

W: S vámi jsem chtěl mluvit.

Střih

Z projektu nakonec sešlo, jak jinak než pro nedostatek financí.

Rok 1968 pak možnost jakékoli další spolupráce uzavřel, neboť Werich se neuváženě rozhodl zůstat v okupovaném Československu a normalizovaný režim mu po dvou letech znemožnil jakoukoli uměleckou činnost. Voskovec už se za mořem rovněž žádného významného filmového úspěchu nedočkal. Přesto oba zůstávají v českém kontextu zcela ojedinělými a výjimečnými umělci.

Michal Kliment

O čem se (ne) mluví

Miroslav Janek točil v 70. letech řadu pozoruhodných krátkometrážních filmů. V roce 1980 emigroval do Spojených států. Tam snímal, stříhal či režíroval řadu převážně dokumentárních filmů. Spolupracoval mimo jiné s Godfreyem Reggiem jako střihač na slavných celovečerních dokumentech Powaqqatsi, Naqoyqatsi a krátkometrážním Anima mundi. Od roku 1995 žije v zase v Praze. Jeho film „Nespatřené“ získal osm cen na různých mezinárodních festivalech. Od roku 1998 je stálým pedagogem FAMU na katedře dokumentární tvorby.

**Havel byl na rok
ve střížně dobrý kamarád**

Rozhovor s režisérem filmu *Občan Havel*
Miroslavem Jankem

Film Občan Havel se točil třináct let. Rok se stříhal. A premiéru má 31. ledna. Média o něm píší už od začátku prosince. Dokonce si už všimla i toho, že nastala jakási další havlovská doba. Vyšla hra Odcházení, vedou se spory o divadlo pro její premiéru, v Praze je výstava o Havlovi, funguje jeho knihovna... To všechno v době, kdy média stejně rozsáhle probírají kandidáty na další volbu prezidenta. A tak týden před volbou hlavy státu budeme moci nahlédnout do zákulisí Havlovy práce na Hradě v roli českého prezidenta. Film Občan Havel je bez všeho podlézání a patolízalství unikátní hlavně jedním faktem – ještě nikdy nebyli diváci v kině politice tak blízko, pokud sami nebyli či nejsou politiky. Ve své době mytizovaní prezidentovi poradci tady sedí nad polívkou a hodnotí Klause a další politiky. Světoví státníci se starají o to, kam se půjde na pivo. Můžeme nahlédnout, jak to vypadá, když má hlava státu na Hradě Rolling Stones nebo když se žení. O filmu Občan Havel se bude asi hodně mluvit. Po lákavých anoncích přijdou recenze, možná ne už tolik lákavé. Nad tím filmem se asi mnozí nevyvarují hodnocení Havlovy politické role. Jenže o tu ve filmu nejde. Stejný snímek by se dal natočit o tom, jak třináct let chodí do práce univerzitní profesor nebo zahradník.

Jenom by to nebylo tak blýskavé.

Jak film vzniká, jsme zkusili zjistit u režiséra Miroslava Janka, který převzal natočený materiál po předčasně zemřelém Pavlovi Kouteckém. Ten film vymyslel, natočil, ale žel už nedokončil.

Jak ze 70 hodin obrazu a 50 hodin filmu hrubého materiálu nasbíraného za 13 let jiným režisérem uděláte film na dvě hodiny? To přece musí být na začátku trochu pocit, jako když lepíte svět z molekul, ne?

Začne to normálně klasicky, jako s každým jiným filmem. Musíte jako střihač, a já jsem u tohoto filmu byl víc takový hlavní střihač než režisér, ten materiál nejdřív nastudovat. Takže se na něj podíváte poprvé, podíváte se podruhé, potom potřetí, a už jsou tři měsíce pryč. Během té doby si materiál pořádně zmapujete, zapíšete si scény a co v nich je kde zajímavého a tak dále. A potom se musíte rozhodnout, jak s tím naložíte. A tady nastala poměrně zajímavá zápleтка, jakou jsem ve své kariéře zatím nezažil. U běžného filmu je celkem snadné vybrat dobré scény a vyházet ten plevel, hned od začátku. Takže se vám těch 70 hodin smrskne na 30 a s tím už se dá pracovat. Tady ale nebylo až na pár výjimek prakticky

co vyhazovat už na začátku. Téměř každá scéna byla nějakým způsobem zajímavá. Když je film hotov, je tam třeba třicet třicet pět scén. Tady jsme si nemohli pořád říkat – budeme používat jenom ty a ty scény, protože jsou nejlepší. Ze sto deseti natočených scén jsme vzali sto pět. Takže po prvním hrubém sestřihu měl Občan Havel deset hodin vynikajících scén, které fungují samy o sobě a jsou strašně zajímavé. A z těchto deseti hodin jsme pomalu začali lepit film a krátit ho nejprve na šest hodin, potom na čtyři, potom na tři a půl, potom na tři, potom na dvě a půl. A pak už šlo do tuhého.

Čím to je? Je to tím, že Pavel Koutecký sesbíral tak hutný materiál? Točil jenom to podstatné. Nebo to je osobností Václava Havla?

Já bych řekl, že to je kombinace různých důvodů. Jednak je to důvod „historický“. První záběry se natáčely v roce 1992.

Vzhledem k tomu, že se tehdy dělila republika, tak ty záběry najednou měly trochu atmosféru dávné historie. Druhý důvod byl skutečně ten, že Pavel Koutecký se svým štábem šetřil filmovou surovinou a točil jenom malé kousky. A třetí důvod bezesporu je osoba a osobnost Václava Havla. Navíc jsme se najednou dívali do zákulisí prezidentské funkce. Jaké to je být prezidentem? Když jsem ten materiál zhlédl poprvé, což mi trvalo tři neděle, tak jsem kolikrát měl až fyzickou bolest a cítil jsem šílenou únavu, ale ne z toho, že jsem seděl deset hodin na zadku každý den, ale z toho, když jsem viděl, co všechno ten člověk musí stihnout, co všechno musí probírat, o čem všem se musí bavit. Ta únava přešla pak i na mě, fyzicky.

Jak se vám pracovalo se střihačkou Toňičkou Jankovou? Tedy s vaší ženou...

Jako vždycky velmi dobře. Neházíme po sobě žádné předměty, neřveme na sebe,

jenom tiše pracujeme. Máme vypracovanou vynikající metodu, kdy pracujeme v určitých fázích dohromady, ale většinou zvlášť, každý má svoji oblast, na které musí dělat. Pak se sejdeme a pokračujeme třeba dohromady. Ale nemůžu říct, že bych s ní byl rok ve střížně.

Kolik času uteklo od chvíle, kdy jste převzal hrubý materiál a začal jste pracovat až do premiéry?

Kazety s materiálem jsem dostal v polovině července 2006, takže do premiéry rok a půl.

Pro vznik takového dokumentu je podstatný režisér a střihač. Měl ale Pavel Koutecký třeba nějaké poznámky ke scénáři, tušili jste, jak ten film měl vypadat podle něj?

U dokumentárních filmů scénáře většinou nebyvají. Scénář bývá v hlavě autora. A ten napíše námět s hlavní myšlenkou

a hlavními postupy toho natáčení. A to je všechno. Samozřejmě by se mi velmi hodily jakékoli Pavlovy poznámky, ze kterých by bylo jasné, jak chce s tím materiálem zacházet ve střížně. Nicméně těch poznámek bylo strašně málo a byly velmi zkratkovité. A nešlo si z nich vytvořit jednoznačnou představu o tom, co Pavel přesně zamýšlel. Nezbylo než se spolehnout na porozumění tomu materiálu a přihlídnout k tomu, jaké filmy Pavel dělal. Snažit se pochopit, jak by asi postupoval. Úplně klíčová ale byla observační metoda, o které Pavel hodně mluvil i psal. Našel jsem nějaké jeho úvahy na toto téma. Observační metoda v ideálním případě znamená, že režisér se svým kameramanem a se svým zvukařem se nenápadně vplíží do natáčecího prostředí, dostane se do té situace a začne ji jenom zaznamenávat. Nijak do toho nevstupuje, neklade žádné otázky, neříká panu prezidentovi: Pojďte prosím ještě jednou zprava doleva. Vůbec se do ni-

čeho neplete, jenom zaznamenává tu situaci v dobré víře, že ta situace sama o sobě je tak zajímavá, že bude sama vypovídat. V ideálním případě, a myslím si, že u filmu Občan Havel se to Pavlovi podařilo, se filmař stane nábytkem. Stane se neviditelným. Lidé v té místnosti ho nevnímají, nevadí jim, že tam visí někde mikrofon, nevadí jim, že kameraman přeběhne z jedné strany na druhou. Prostě už si na sebe zvyknou a už si jeden druhého nevšímají. Tedy to není tak docela pravda – filmař si všímá velmi dobře, ale ti lidé si ho nevšímají. To samé se pak ale musí dodržet také ve střížně. Nemůžeme tam potom dávat hodnotící komentáře nebo úmyslně sestříhávat k sobě dvě scény, které k sobě dříve nepatřily, ale takto smíchány tvoří nový význam, který se ale v realitě nikdy neodehrál. Materiál se snažíme nijak nemaniipulovat v dobré víře, že ty scény jako takové samy jsou dobré a mají svoji vlastní vypovídající hodnotu.

Bavil jste se někdy s Pavlem Kouteckým o tom, jak na filmu pracuje, jaké s ním má záměry?

Já jsem sice dosti často seděl s Pavlem na katedře dokumentu nebo jsme se vídali na festivalech, ale moc o tom nemluvil. Já si myslím, že oni měli takovou nepsanou dohodu s kanceláří prezidenta republiky, že zkrátka nebudou ty materiály nijak zveřejňovat, dokud pan prezident neodejde z funkce, a podobně. To byl zřejmě jeden důvod, proč o tom moc nevyprávěl. Jediný takový systematičtější hovor jsme vedli v lednu 2006, několik měsíců před nešťastným Pavlovým pádem, kdy jsme seděli dole v kavárně na FAMU a Pavel mi vyprávěl celý ten neuvěřitelný technický postup, jak celý zvukový a obrazový materiál budou sjednocovat a jak to budou přepisovat do digitálních médií.

To mi přišlo jako velice komplikované a to byl asi jediný hovor, který jsme o tomto filmu měli. Ani to mi ale později nepo-

mohlo v přemýšlení, jak potom film vystavět.

Za tu dobu, kdy jste s filmem trávil všechn svůj čas, se vám Václav Havel musel dostat celkem pod kůži. Začal jste ho brát jako člena domácnosti?

Když delší dobu stříháte jakýkoli film, nezbytně se velmi intenzivně dostanete do toho světa, k té osobě, nebo do toho příběhu, o němž je film, a najednou máte pocit, že už nežijete ve svém světě, ale ve světě na plátně. Takže pro mě je pan Václav Havel dnes osobou velmi familiérní v mé hlavě. Byl to pro ten rok ve střížně takový dobrý kamarád, i když o tom neví.

Kdybyste měl film Občan Havel zařadit mezi své filmy, jaké místo by mu patřilo? Nejsložitější, nejdelší, nejpolitičtější...

Myslím si, že to je film, který jsme stříhali ve střížně nejdelší dobu. Možná jsme

nějaký předchozí film dělali devět měsíců, ale Občan Havel předčil všechny. Rekord ve střížně. Ale myslím, že to bylo potřeba a že jsme ten čas využili dobře.

Co podle vás přiláká diváky do kina na Občana Havla?

Já si myslím, že lidé by se mohli zajímat o svého bývalého prezidenta. Obzvlášť, když se dovědí něco, co neviděli nikdy v televizi, uvidí nějaké zákulisí. Prostě nikdo z nás vlastně neví, jak ti prezidenti vlastně žijí, co dělají celý den, čím se musí zabývat, takže si myslím, že už z tohoto důvodu by mě to mohlo jako diváka zajímat. Pochopitelně by mě také docela zajímalo, jaký vlastně Václav Havel je. Vždyť zatím jsme o něm měli většinou jenom ten obraz, jaký nám nabídnou noviny nebo televize. Tady je více vidět do zákulisí. Což mi přijde dost lákavé.

Ptal se
Martin Groman

Dojmy z předpremiéry

Je málo dvouhodinových filmů, u kterých si přejete, aby byly delší. Občana Havla stojí za to vidět pro to, co v něm je, a překvapivě taky pro to, co v něm není. Budou vám v něm chybět záběry z doby pádu Václava Klause v roce 1997, z období rudolfinského projevu o blbé náladě, z týdnů po slavném pískotu Dagmar Havlové při volbě prezidenta atd. atd... Spousta je useknutého, spousta se nevešla a z prázdných míst si vytvoříte celé vlastní dějiny, možná dokonce svůj vlastní alternativní film.

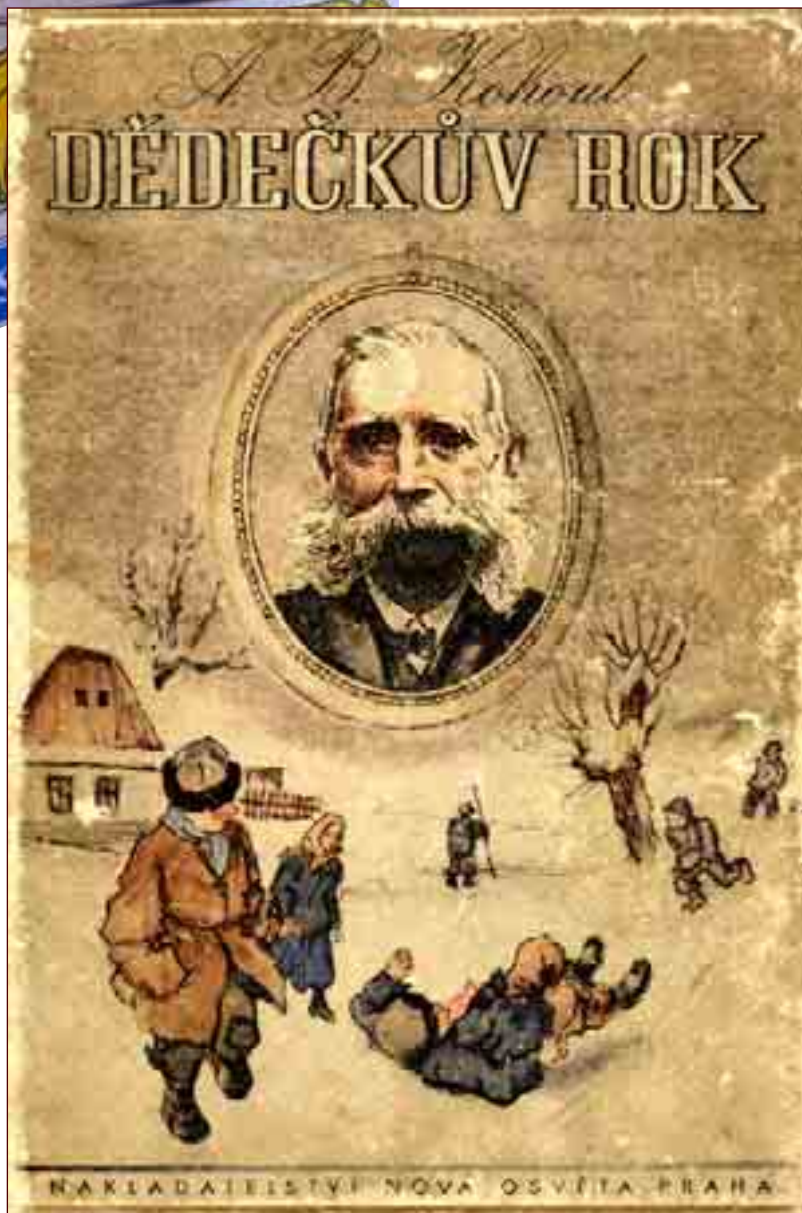
To, co se vešlo, je ale fascinující. Dnes, kdy je celebrita plakátovým nadčlověkem, kdy musí být vidět na stometrové obrazovce, aby ji vůbec bral někdo vážně, je pohled do lidství nejmocnějších ozdravující a osvěžující. Havel je strejda odvedle, stejně jako jím byl Masaryk, Franz Josef a pravděpodobně i Karel IV. a Julius Caesar. Velikost nespočívá v nadlidskosti, ale v lidskosti, a Václav Havel je prototypem takové lidskosti, mimo jiné už proto, že umožnil natáčení tohoto filmu, a ne oslavného monosnímku sádrového politického mudrctví.

Občan Havel je film o člověku, který se stal prezidentem a snažil se zůstat člověkem. Nakolik se mu to povedlo, na to můžeme mít každý jiný názor, na rozdíl od jiných se ale aspoň snažil. Je výzvou k tomu, abychom se pokoušeli o totéž, kdykoliv nám je udělen náš vlastní atom moci, kdykoliv máme možnost mluvit do osudů jiných, vést je nebo jim přikazovat, kdykoliv nám naše vlastní miniprezidentství hrozí zakrýt to, že se nelišíme od těch, co jsou dočasně pod námi, ničím než svou vlastní ješitností.

Z antikvariátních banánovek

Dětská zabijačka

Vypasený čuník mrzutě chrochtal. Divil se asi, že ho tak záhy po ránu vyhnali na mráz. To nikdy nebývalo, aby se směl v době, když tloustl, proběhnout. Jinak tomu bylo v létě nebo ba podzim. To jej nechali běhat a skotačit celé odpoledne až do večera a chodíval spat se slepicemi. A najednou, v takovém štiplavém mrazu, ho vyženou z teplého pelechu, kde je tak ticho v slaměném hnízdě. Tam se dalo o leccems přemýšlet. A nyní se čuník díví

shonu lidí okolo něho. Každý na něho tak podivně hledí a všichni ti lidé mají takové hrozné nástroje v rukou. Náhle ten nejsilnější z nich se k němu blíží, zvedá ruce, v nich se zaleskne čepel sekery...

Dopadla prudce na střed čela tučného a zlenivělého krmeníka. A to už nikdo nedbá jeho zachrochtání, zoufalého kvičení a hrabání nohama v slámě a sněhu. Jasno v očích prasátka se změnilo v rudou výheň a zvířátko za chvíli oněmělo, protože dědeček zkušeným hmatem vpíchl nůž, dlouhý jako ruka až k lokti, přímo do srdeční komory. A z rozchlípené rány v tučném krku se řine rudá barva krve, teplá, až se z ní kouří. Krev je vzácná tekutina a nesmí se s ní plýtvat. Budou z ní chutná jelítka, naditá kroupami a rozsekaným

První letošní číslo Dobré adresy si zaslouží mimořádnou knihu

Alois Bohumil Kohout se narodil roku 1897 v Krucemburku u Hlinska. Autodidakt, pro chudobu nemohl chodit do školy, pouze poslední rok povinné školní docházky dojížděl do měšťanky do Chotěboře. Poté se ve Znojmě vyučil obchodním příručím. Ve světové válce byl těžce raněn. Po jejím skončení pracoval jako soudní advokátní úředník a redaktor v nakladatelstvích Sfinx, Mazáč a Družstevní práce. Zemřel roku 1977 v Praze. Jeho pozůstalost uložená v Památníku národního písemnictví obsahuje řadu rukopisů význačných osobností tehdejšího kulturního života (Václav Černý, František Halas, Adolf Hoffmeister, Philippe Soupault, Karel Teige, Jiří Voskovec, Jan Werich) a obsáhlou korespondenci (Konstantin Biebl, Max Brod, Bohumil Mathesius, Vítězslav Nezval, Ivan Olbracht, Jaroslav Seifert, Jindřich Štyrský, Karel Teige, Vladislav Vančura).

Už zmíněnou mimořádnou knihou je Dědečkův rok (Nová Osvěta, Praha 1946). Do regálů s literaturou pro děti nahlížím sporadicky, a tudíž o ní nemám valný přehled, nicméně si nevybavuji, že bych někdy viděl něco obdobného. De facto můžeme tuto knihu považovat za instruktážní příručku pro malé Řezníčky. A. B. Kohout ji věnoval památce svého dědy Josefa Ficbauera, kováře, podkováře a dobrého člověka. Za Dobrou adresu si dovolím následující kapitolku věnovat Jakubu Šofarovi, znalci a milovníkovi vesnických zabijaček.

ovarem tlustého střeva. Tatínek Kutilů ji zachycuje na mísu, míchá stále měchačkou a krev se v míse pění.

Prasátko dodělává a dědeček ještě nůž v ráně obrací, aby krev mohla lépe vytéci. Potom rychle s mísou pryč; matka ji popadla a hbitě utíkala s místa hrůzy.

Dědeček náhle rozkazuje:

„Gusto, přivez sem saně, naložíme ho a rychle odvezeme do kovárny, aby nám ne vychladl.“

Strýček hbitě odskočil, odložil mohutnou sekeru a přivezl saně. Naklonil je, mrtvé tělo prasete na ně navalil, pak saně překlátil, postavili na sanice a strýc s nimi pádlil s kopečka po sněhu až ke kovárně. V kovárně se již od časného rána hřála nad ohništěm výhně voda v litinovém začazeném kotli, posazeném na kovové třínožce. Strýček Gustav topil pod kotlem štěpinami a občas pod ně zadmychal, aby se dostal větší žár. Na rezavém plechu byla utřena kalafuna, jak se říkalo smole již se prasátko před pařením poprášilo, aby mu po opaření lépe slezly štětiny. Strýc Gustav s otcem Kutilem složili zabité prase do necek. V neckách ležel napříč slabší řetěz, který měl na obou koncích kruhová držadla, aby bylo možno řetízkem tahati sem a tam. Řetízek měl v celém tom počínání svůj zvláštní úkol.

Kutil si přinesl velkou putnu, z níž byly napájeny krávy, a nabíral do ní starým plecháčem vřící vodu z kotle a nosil ji k neckám. Dědeček opatrně poléval vařící vodou jednotlivé části těla a strýc musil kleštěmi podržet jednu nohu po druhé, aby se voda dostala všude. Paznehty pak děda svlékl stípacími kleštěmi a pohodil je vedle necek. Opařené tělo začali mužští oškrabovat obyčejnými plechovými lžicemi a odstraňovali chlupy a štětiny s pokožky. Občas si přilívali z putýnky horkou vodu na ty části, které vzdorovaly. Strýc několika tahy řetízkem svlékl prasátko štětiny se zad a boků a zanedlouho bylo prasátko jako vymydlené.

Děda uchopil jeden z ostrých nožů a nařízl jím na zadních nohách prasátku kůži

a obnažil a povytáhl pevné šlachy. Strýček s otcem Kutilem do nich pak navlékli dřevěnou rozporku a vytáhli tělo prasete provazem, zaklesnutým v kruhu u stropu, nahoru, kde pak provaz smyčkou dobře upevnili. Od této chvíle dědeček nosil svoji bílou řeznickou zástěru. Rukávy košile měl stále vyhrnuté, a nyní začal hrát svou řeznickou roli. Rozřízl kůži na břicho prasete. Z rozchlípené rány v prasečím krku vyteklo trochu krve a potřísnilo dno škopíku, připraveného na vnitřnosti.

Nejprve dědeček vyňal z břicha močový měchýř. Vyprázdnil ho a zatím pověsil na skobu u dveří a začal vyvrhovat vnitřnosti. Nasekl kost u řitě, vyřízl konečník, zavázal jej motouzem a pak se vyhrnuly vnitřnosti a visely nad škopíkem. Tenká střívka byla zarostlá bělounkými krajkami sádla a ve střevech byl zamotán mohutný žaludek, který se zanedlouho stane schránou chutné tlačenky. Děda pak oddělil játra, z nichž opatrně vyřízl modrý váček žluče, který musel Karel ihned odnést na hnojiště, kde se do něho pustily slepice. Potom děda rozsekl hrudník, vyňal plíce a srdce – a útroby prasete byly prázdné. Nitro hrudi bylo prorostlé tukem se zamodralými žilkami a pomazané krví. Všechn obsah útroby byl uložen do škopku, který otec Kutil odnesl do kuchyně.

Dědeček za pomoci svého zetě Toníka uřízl praseti hlavu. Potom ji zvažili na decimálce a její váhu zapsali křídou na prkno. Bezhlavý trup prasečího těla zůstal viset na rozporce v kovárně až do večera.

Kuchyně Kutilů ožila, všichni byli zaměstnání různými pracemi. Dědeček rozsekl hlavu, vyňal z ní mozek, položil jej na misku, uřízl pak obě uši, vyčistil z nich každý záhyb od chlupů a nečistoty a vše s matkou Kutilovou uložili do dvou velkých železnáků, plných vroucí vody.

Ovar se záhy vařil klokotem.

Nyní přišla na řadu játra. Děda vzal do práce krásné dva kusy podobné rudému sametu. Kus jich odřízl a vhodil k vařícímu se ovaru – pochoutka na niž se děti těšily. Zby-

tek jater rozkrájel nožem a dvěma ostrými sekáčky, rytmicky klapajícími o vál, rozsekal na rudohnědou kaši, kterou pak nožem shrábl do dřezu, určeného na prejt.

Na stůl byla dána střeva, která dědeček zbavil nožem střevního sádla. Matka sádlo uklidila do spíže. Bude vyškvařeno s ostatním sádlem v následujících dnech. Střeva zbavil dědeček obsahu vymačkáním do putýnky a pak je začal obracet naruby. Při této práci se Karel uplatnil jako pomocník, přiléval hrnečkem do střeva vody, která svou tíhou obracela střeva na ruby. Nastalo praní a máchání střev v několika vodách, až byla střeva čistá.

V hrncích kolotala voda, zpod pokliček unikala pára, která voněla masem a rozlévala vůni po celé kuchyni a unikala i dveřmi.

Blížilo se k poledni. Venku tichounce padal bílý sníh.

Děda již byl hotov s přípravnými pracemi k děláni jaternic a co chvíli zkoušel a ochutnával maso v hrncích, zda už je vařené.

Nastala nejslavnější chvíle dne. Dědoušek si vyžádal od dcery Julie velké vidlice, kterými vyndával kusy masa, nařezané z vepřové hlavy a krku, na vál a svolával všechny přítomné k pochoutce:

„Ovar je hotov! Máte doma pivo a je křen nastrouhaný?“

V kuchyni se hodovalo. Každý dostal krajíc chleba a pěkný kousek libového masa; jenom dospělí si potrpěli na prorostlé. Mso máčeli v soli a křenu na talířku. Dědeček se již najedl. Zapálil si doutníček, labužnický do sebe vtahoval kouř a první sáhl pro sklenici s pivem. Musil býti první hotov s jídlem, čeká na něho do večera ještě mnoho práce.

Po chvíli již shrnoval kupky masa na válu na jednu velkou hromadu, bral do rukou těžká třínožová kolíbadla a za chvíli z té kupy masa nadělal sekanici jemnou jako hrášek. A znovu a znovu kolébal, že to byla už jenom kaše.

Pro Karlíka byla přichystána další práce. Měl nařezat střívka na jaternice.

Dědeček končil přípravu prejtu. Rozsekal všechno maso, shrnul do dřezu, kde byla už játra, nalil na to polévku z ovaru s rozmočenou v ní buchtou. Na řadu přišlo kořenění prejtu. Některého koření více, jiného jenom špetku. Pak zamíchal všechno dlaní, olízl trochu s prstu a ochutnával, zda to správně okořenil.

„Karlíčku, podávej mi střívka!“ volal děda na vnuka a hrabal se rukama v prejtu, promíchal a znova jej ochutnával. Pak vzal do ruky růžek, vyrobený z rohu dobytčete, nastrčil jej do střívka, na jednom konci zašpejlovaného, a druhou rukou mačkovým hmatem cpal prejt do střívka. Když bylo plné, vyňal růžek a podal jaternici zeti k zašpejlování. Práce jim šla hbitě od rukou. Matka pozorně přihlížela, a když byla určitá dávka jaternic hotova, dala je do hrnce, v němž se již vařila voda. Při tom se podívala na kuchyňské hodiny, aby věděla, kdy jaternice vyndat z hrnce. Kdyby tu chvíli promeškala, střívka by popraskala a prejt by vytekł do vody.

Za chvíli upozorňuje děda dceru:

„Juli, dej pozor. Snad už budou uvařené. Podívej se!“

Matka jednu jaternici vyndala vařečkou na vál a nechala ji vystydnout a pak ji podala dědovi k ochutnání. Dědeček vytáhl špejlek a vyssál trochu vařeného prejtu z jaternice. Pochválil si vlastní výrobek a dal najevo, jak mu výtečně chutná:

„Dobré jsou, Julinko. Ochutnej taky!“

Matka použila drátěného cedítka, opatrně zalovila v hrnci a kladla jaternice na vál, odkud si je brali Karel a Marie a rovnali je na prkénka.

Konečně byly všechny jaternice uvařeny a zbyl po nich veliký železný dvouušňák, plný chutné jaternicové polévky, kterou otec Kutil dal do síně na spíži, aby vychladla. Později bude ovarová i jaternicová polévka odnesena na sýpku a matka bude vždy před polednem pro ni chodit s hrnkem a sběračkou, ohřeje ji a dá d ní trochu vařených krup. Obě polévky vydrží čerstvé až do Nového roku a někdy ještě déle.

Nakonec děda udělal tlačenku, do níž nakrájel obě vařené uši, dal do ní trochu krve a sám zašpejloval. Naposledy dělal kroupová jelita s krví. Když byl se vším hotov, umyl si ruce, osušil je a pak ještě snědl jednu studenou jaternici bez chleba a bez příkrmu. Napil se piva, odložil svou bílou zástěru, notně umazanou a zapálil si dnes již potřetí portoriko a dýmal. Ještě se řádně napil piva, utřel si vousy a chystal se k odchodu. Matka k němu přistoupila a vlídným tónem mu srdečně děkovala: „Dědečku, děkujeme ti za vydatnou pomoc, a babičce donese Lidunka výslužku, jen co to trochu poklidíme a umyjeme nádobí.“

Dědeček ani večer nezahálel. Zavolal si zetě Toníka a šli do kovárny rozčtvrtit zbytek prasete. Mužští pracovali při světle petrolejové lampy. Děda rozsekal a rozkrájel masité části a pilkou přerezal kosti a Kutil mu pomáhal. Všechno maso pak odvážili, číslice napsali na prkénko, sečetli, zjistili, že Kutilovic krmník vážil letos přes metrák mrtvé váhy.

Otec Kutil odnesl kusy masa nahoru do kuchyně a uložili je zatím do dřevěné vany. Příštího dne je děda upraví k naložení a za měsíc se dají do komína udit.

V kovárně zůstala na kruhu u stropu viset pouze rozporka.

Nazítří odpoledne přišel děda do kuchyně ke Kutilům a přinesl si sebou ostrý nůž. To byla již připravena kád k nasolení masa. Dědoušek nařezal vhodné kousky masa, vyžádal si pak hrnec s bílou solí, matka mi jej dodala a dědeček ukládal s její pomocí do kádě. Konečně bylo maso nasoleno a naloženo, kád přikryta dřevěným dýnkem, pak odnesena a postavena do kouta ve stodole. Za měsíc bude maso dostatečně uleželé a poputuje do komína.

K chaloupce zády, k literatuře čelem (I)

Key word: rozkoš

Tak jsem si myslel, že už to nena-
jdu. Celý život jsem hledal text,
z něhož bych si urval obě nohavi-
ce (i u trenek), který by byl prozaický a zá-
roveň literárněvědný. „An sich“ i „für sich“
(pokud těm výrazům aspoň nějakým způso-
bem rozumím, možná jim ale vůbec nero-
zumím; to slovo „možná“ je na tom všem
možná nejdůležitější). V obstarožním věku
před svými padesátinami jsem při polehá-
vání na kanapi, 16. prosince, což je třetí ad-
ventní neděle (napsal jsem automaticky
„adekvátní“ neděle, tak jsem to hned oprá-
vil, ale teď to sem zase vpisuji, což už ale ne-
ní autentické, nýbrž komentované), otevřel
třetí číslo revue pro literaturu a kulturu
Souvislosti a vstoupil jsem do ní s trochou
povinnosti čtenáře, který má plný břich
bramborového salátu a sekané. Shodou
okolností jsem hned na začátku dostal do
držky (do slova) od nevelkého textu Rolan-
da Barthesa *Rozkoš z textu*. Těch sedm strá-
nek jsem od té chvíle četl asi desetkrát, jsem
z nich nadšenější víc a víc, i když méně
a méně si myslím, že vím, o co v nich jde.
Tápu a jsem tápán a je ve mně tápáno a je
mnou tápáno. A mám z toho rozkoš. Jsem
nadšen tou krásou z propojení rozkoše
z rozkoše, aniž by si jediná moje stárnoucí
spermie musela začít zavazovat tretry na
tartanové dráze možného topoření.

Poslyšte tento, hned třetí odstavec. Opisuji ho celý. Nechci ho
v nějakém místě amputovat nepřiměřeným odstřihem jako trapič
motýlů, který zabíjí cizí krásu pro svoje ukojení: „Někdo mi před-
loží text. Ten text mě nudí. *Žvatlá*. Žvatlání textu je pěna řeči vzni-
kající se žádostivostí. Nepohybujeme se ve zvrácenosti, nýbrž
v dychtění. Pisatel píše v naléhavé, samotvorné, neláskyplné řeči
kojenců. Titěrná lavina mlaskání, mléčné fonémy, které onen bá-
ječný jezuita van Ginneken kladl mezi psaní a řeč, plané sání, nedi-
ferencovaná oralita, odříznutá od té, z níž se rodí labužnictví řeči.
Chcete po mně, abych vás četl, ale nejsem pro vás ničím jiným než
adresou, ba ani náhražkou čehokoli, nepředstavuji pro vás nic (na-
nejvýš cosi z matky), nejsem pro vás tělem, ba ani předmětem (což
by mi bylo srdečně jedno: to, co se ve mně dožaduje uznání, není
duše), nýbrž jen polem, nádobou vaší rozpínavosti. Psal jste tedy
mimo veškerou slast a výsledný *žvatlotext* je zákonitě frigidní, tak
jako je frigidní každá žádost, dokud z ní nevykrystalizuje touha, ne-
vznikne neuróza.“ (Přeložila Olga Špilarová.)

Cítíte to, nebo se to zdá jen mně? Někaké pěstičky tu mlátí do
placenty placent. To mlácení se frekvencí přibližuje tepu našeho ži-
vota, což se málokdy podaří. Barthes vyplnil drobným textem ob-
rovskou prostorou, která nás většinou izoluje od toho, co čteme. Zby-
tečně bych tady klnul všem těm našim mašinfírům posunujícím
drezíny literárních ústavů a literárních kateder v kolejišti, jež je při
lepším pozorování umístěno v parádním pokoji mezi nohama jídel-
ního stolu, jen když maminka dovolí. Sami od sebe samozřejmě ne-
vytrhají pražce, aby místo oválu či osmičky vyjeli někdy, jednou,
v posvátné a odvážné vteřině rozhodnutí po rovnoběžce ven. Do
předsíní a za zápraží, do ložnic, komor a hajzlíků. Nebo ještě někam
dál. Jejich povinnost číst jim nezávidím. Ale to je asi tak vše.

Jakub Šofar

Boris Kočeišvili – Básně

Boris Kočeišvili (1940) je moskevský básník gruzínského původu. Je aktivní také jako hudební skladatel a malíř (jeho díla vystavuje i Tretjakovská galerie). Je členem literárního klubu Avtornik, spoluautorem almanachu *Je snadné být upřímný*, napsal básnické sbírky *Dva domy* a *Proč Paříž* (2004).

Z poslední jsou i následující ukázky.

...

tady v Bělorusku
je o čem
přemýšlet

dálnice
velmi komplikují
partyzánské
hnutí

...

mladík
říkejme mu Míša
přišel se pochlubit
svým pasem
když si ho bral zpátky
vypadl z něj
prezervativ

...

příjemný život
na autoopravnách
jsou útulné a čisté
čistý benzín
čistý líh
od půlnoci do půlnoci
pracuješ
od půlnoci do půlnoci
spíš

...

metropole
o sebe ještě
jakž takž dbá
ale provincie
neholená
nečesaná
v létě na seně

...

smrt to je
nepřítomnost příznaků života
život to je
přítomnost příznaků smrti
dokonce i
rozbité koleno
v dávném fotbalovém dětství

Přeložil
Jakub Grombř

Kvítky na tubetějce

Kouzlo nedořečeného aneb Jak to vypadá, když archivy skoro mlčí

Je to stará bolest moderní historie. Zdálo by se, že pokud z nějaké doby mají historici pro své bádání skutečně přešel materiálů, je to z minulých desetiletí. A je to skutečně tak. Archivy moderních dějin jsou zavaleny kartony a fascikly dokumentů. Jenže – jednak jde velmi často o materiál neutříděný a jednak velice útržkovitý. Co dělat, když najdete začátek nějakého příběhu, ale chybí vám konec? A co když máte konec, ale nevíte od čeho vlastně, což je častější případ. A nejhojněji se vyskytuje ta největší můra – prostředek. Někdo někomu zavolal, aby mu něco poslal. Vy najdete dopis, který dotyčný poslal bůhvíproč. A výsledek toho všeho také není. A přesně tak to je s dnešní tubetějkou. Vykvetly prověrky.

Po únoru 1948 (podobně jako po srpnu 1968) bylo třeba prověřit kdekoho, většinou osoby jakkoli veřejně činné, jak se v krizovém momentu zachovaly, co si o tom všem myslely, co říkaly, jak jedna-

ly. Celé to bylo k tomu, aby se mohlo předpovídat, jak se zachovají příště a co od nich tak nějak vůbec může strana čekat. A když výsledek nebyl právě uspokojivý, raději se od nich nečekalo nic a přestaly ze dne na den být osobami veřejnými. V těch lepších případech.

Na nás tentokrát z archivu vykoukla prověrka, kterou v červenci 1950 na příkaz ÚV KSČ a ústředí Svazu československých novinářů prováděla karlovarská redakce Rudého práva. Dostala tento úkol jako politicky a ideologicky nejstabilnější enkláva v daném regionu a určená komise věrných a prověřených prověřila další členy novinářského svazu ve všech místních redakcích a podala zadavatelům patřičnou zprávu. Z průvodního dopisu, který 31. července 1950 poslala vedoucí komise, redaktorka Rudého práva B. Homolová, je patrné, jak z dnešního pohledu pomalé, nebo chcete-li volné, bylo tempo v době bez e-mailů, internetu, kurýrů a mobilů.

Vážený soudruhu,

promiň, že posíláme naši prověrku později, než jsem Ti slíbila. Byla jsem tři týdne ve Františkových lázních na léčení a odeslání prověrky jsem svěřila soudruhům v naší redakci, protože bylo třeba, aby byla podepsána všemi členy prověřovací komise. Bohužel jsem se

však dnes po svém návratu dozvěděla, že také soudruh Lorenc byl mimo Karlovy Vary, a tak se odeslání zdrželo. Od dnešního dne jsem zase stále v redakci RP Karlovy Vary, tak bude-li třeba k prověrce dodatečně ještě něco vysvětlit, stačí, když telefonicky zavoláš.

Se soudružským pozdravem Práci čest

B. Homolová

Prověrka se ku Praze tedy kodrcala, ale nakonec na své místo došla. Je vlastně stejná jako všechny podobné dokumenty z té doby – většina vyhověla, s někým byl problém, někdo byl odhalen coby prvek nejisť. Tato zpráva je ovšem zajímavá právě jako ukázka materiálu, na jaký často historik v archivu narazí. Zatímco například z Plzně nebo z Hradce Králové poslala komise také zápis z prověrek, Karlovy Vary nesehnaly stenografku. A tak se musela tamní komise omezit jenom na soupis jednotlivých redaktorů a na zaznamenání výsledku jejich prověrky. Navíc se nedochovala ani ta. Takže výsledek? Víme, že prověrka proběhla, a máme jenom mlhavé výsledky z průvodního dopisu.

Z prověrky členů odbočky SČN v K. Varech

Ku dni 7. července 1950 byli v odbočce prověřeni tito soudruzi: Hadrbolec Jiří – KNV, Korbel František TIS-KHV, Najman František – ČTK, Jindra Jaroslav - Práce, Fabián Jindřich – Práce sport.

Posudek podán o soudruhu Sobíškovi z Mladé Fronty a Rozmajzlovi Zdeňkovi, kteří odešli v průběhu prověrky z Varů. S. Sobíšek do ústřední redakce MF – Praha, s. Rozmajzl do ústřední redakce Zemědělských novin – Praha.

Prověrka soudruha Krejčíka, redaktora Svobodného slova dosud není skončena, protože jsou ještě nevyjasněné věci kolem února 1948. S. Krejčík není dosud členem SČN. V únoru 1948 byl zatčen a po čtyřech měsících

bez rozsudku propuštěn. Příklad je nutno řešit řádně, protože s. Krejčík je za československou stranu socialistickou členem KAV-NF (Krajského akčního výboru Národní fronty, pozn. aut.). Jednáme s tajemníkem KAV-NF.

Neprověřovali jsme soudružku Salakovou Věru redaktorku Zemědělských novin a s. Linku z Mladé Fronty. Oba jsou zde velmi krátkou dobu. Předpokládáme, že byli prověřeni ústředními redakcemi svých listů před nástupem do redakce.

Prověření soudruhů probíhalo ve formě dotazů a diskuse s úkolem, doplnit a vyjasnit životopisy některých, soudruhů a vytvořit obraz o práci redaktorů, jejich obtížích a pod. Bohužel se nám nepodařilo zachytit průběh prověřování stenograficky. V tomto ohledu máme v K. Varech nedostatek a požádat o stenografku z masových organizací nebo závodu nebylo možné vzhledem na důvěrnost prověrky. Snažili jsme se však i ve stručném zápise podat pravdivý obraz o prověřovaných.

Prověrka, přes nedostatky které ještě měla, měla velký význam jak pro všechny účastníky prověrky, tak také pro zástupce KNV, KOR a j. Ti se zde seznámili nejen s některými osobními a politickými nedostatky svých zaměstnanců, ale také s tím, jak nedostatečná je spolupráce a péče, kterou oni sami redakcím věnují. Bude-li usnesení při prověřování jednotlivých redaktorů učiněné řádně kontrolováno, bude to v zájmu jak redaktorů samých, tak také velkou pomocí při budování socialismu v naší vlasti. Výměna redaktorů ovšem naráží na velké potíže s ohledem na náhradu. Zde je na tom zvláště špatně KNV, který zatím nemá za soudruhy vůbec náhrady. S tím bude třeba při konečném rozhodnutí v ústředí SČN počítat.

Zprávu posíláme opožděně, protože byla prověrka prováděna u většiny členů až v měsíci červenci. Z pracovních důvodů členů komise, nebylo to možné jinak zařídit.

Čest práci

A víc už nic. Jak to dopadlo se s. Krejčíkem? Byli Linka a Salaková prověřeni už v Praze? A co posudky na redaktory Rozmajzla a Sobíšku? Co v nich bylo? A co někdo z ústředí? Volal? Chtěl doplnění? Asi ano, na dopis kdosi k odstavci o redaktoru Krejčíkovi připsal otazník – možná jej dále prověřovali nebo aspoň zjišťovali, proč byl zatčen a nesouzen. Kdo ví? Jestli máte po tomto textu pocit čehosi nedořečeného, neúplného, nekompletního či dokonce mírně tajemného, cítíte se jako badatel v archivu nad podobným dokumentem. A cestou domů si můžete říkat, jak to vlastně asi bylo? I to je kouzlo historie. Možná to největší.

Připravil

Martin Groman

Prověrka,
přes
nedostatky
které ještě
měla, měla
velký význam
jak pro
všechny
účastníky
prověrky, tak
také pro
zástupce
KNV, KOR a j.
Ti se zde
seznámili
nejen
s některými
osobními
a politickými
nedostatky
svých
zaměstnanců,
ale také s tím,
jak...

Strž (velký recenzní prostředek)

Příliš staré hodiny u klavíru

Ludvík Vaculík se postupně stal čímsi jako národním bardem (ba prý dokonce arcivévodou české literatury). Jeho deníkové záznamy, roztroušené do mnoha knih, se staly předmětem téměř povinné (a ne vždy zcela oprávněné) chvály. Jste-li ale národním bardem, očekává se od vás, že neumlknete, dokud váš hlas „nepřerve smrt“. A tak bard píše a píše, i když už nemá o čem. A přijde nevyhnutelné: vytvoří knihu bez obsahu, formální cvičení dokládající, že sice stále ještě umí použít dlouhými roky prověřené postupy, ale už dávno neříká nic podstatného. A právě takové jsou Hodiny klavíru.

Poslední Vaculíkova kniha staví do nového světla název jeho předcházejícího díla: Loučení k panně. Ukazuje se, že se v ní neloučil pouze s posledním milostným vztahem v životě, ale i s psaním. Rozdíl mezi těmi dvěma texty je opravdu propastný – asi jako když z barokní kaple odvezete veškerý inventář, vybouráte okna, otlučete omítky a strhnete střechu, a pak ji jdete navštívit jako předtím. Při prohlídce takového torza na vás dýchne atmosféra něčeho kdy si významného, k pravidelným modlitbám vám ale sloužit nebude.

Jeden silný pocit Vaculíkova kniha čtenáři přináší: strach, že na konci života propadne stejně jako slovnitý autor planému mudrování bez většího smyslu. Právě věk je totiž do značné míry důvodem, proč jsou Hodiny klavíru prohrou. Stáří zúžilo Vaculíkův prostor pro nové zážitky, které by mohl přetavit do výpovědi o světě: nikam nechodí, k ničemu se příliš nevyjadřuje, stále častěji se mu v mysli vynořují střípky z dávné minulosti, které byly právě tak nedůležité kdysi jako dnes. „Pravda je, že jsem toto začal psát (...) z nepříjemného pocitu, že můj čas začíná plynout prázdně,“ píše Vaculík v knize a zřejmě čeká, že ho čtenáři budou ujišťovat o opaku. A jako by věděl, že mu nic vyvracet nebudeme, chytá se stébla: „Čtenář se už

jistě dovtípil, že toto psaní píšu pro sebe a že mu do toho jen dávám nahlédnout.“ Tedy: nekritizujte mě, důležitost své knihy mohu hodnotit jen já sám. V novém textu už bohužel ani taková dětinskost nepřekvapí.

Hodiny klavíru jsou jako deník kohokoliv jiného z domova důchodců. Žádné překvapující myšlenky, záznam běžných situací, chybí snad už jen poznámka o počtu zakoupených housek. Vaculík se sice snaží o jakousi dějovou linii popisem vztahu-nevztahu k učitelce hudby a bojů v redakci Literárních novin, které mají jeho zápiskům dát hlubší smysl, jenže sám dobře ví, že už nic objevného neříká. „Jak toto moje psaní nabude nějakého smyslu? Zpráva o tom, že hudební škola na Náměstí Republiky zanikla a Literární noviny se rozpadly, neznámá nic.“ A čím déle vypráví, tím víc se jeho psaní podobá stařeckému žvanění Abrahama Simpsona ze známého kresleného seriálu, které se snažíte přetrpět či v lepším případě zaspát.

Nejvíce je úbytek Vaculíkových sil zřetelný na jeho úvahách (naštěstí nečetných) o společnosti. Tytamtam jsou jiskřící teze, čtenáře čekají poněkud zapšklé provokace: „Já jsem v rádiu dělal v lepší době. Politická linie byla taková, že vysílání má vychovávat, povzbuzovat, povznášet. (...) Rozhodovala

Jistě, jde jenom
o furiantské bouchnutí
starého barda do
stolu, ale je zhruba
stejně inteligentní, jako
kdyby napsal, že za
Hitlera bylo lépe,
protože stavěl dálnice.

kvalita. Volte komunisty.“ Jistě, jde jenom o furiantské bouchnutí starého barda do stolu, ale je zhruba stejně inteligentní, jako kdyby napsal, že za Hitlera bylo lépe, protože stavěl dálnice.

Jen ojediněle se v *Hodinách klavíru* objeví zápisek, který stojí za přečtení. Kupříkladu když si autor vzpomene, jak se v budovatelském mládí ztrapnil svojí horlivostí, když jistého správce peskoval za kytici šeríku nařezanou ze společné zahrady. „Soudruhu Vaculíku, ty nevíš, že se má šerík prořezávat?“ zní spisovateli dodnes v uších logická výčitka. Jindy se Vaculík zamyslí nad lidmi stále telefonujícími na ulicích či v tramvaji a vytěží z toho absurdní postřeh: „Všude někdo mluví s někým, kdo tam není: až to jednou dosáhne stupně, že opravdu nikde nikdo nebude.“ Pro většinu knihy ale platí Vaculíkův postesk: „Mívám ráno pocit marnosti a ztráty, a myslím, že vím proč: že nepíšu to Hlavní.“ Tady je autor sám sobě nejprísnejším kritikem. Je proto záhadou, proč *Hodiny klavíru* vůbec vydal.

Kazimír Turek

Vaculík, Ludvík: Hodiny klavíru. Atlantis, Brno 2007

Ošklivost v dějinách

Začátkem podzimu se na českém knižním trhu objevily *Dějiny ošklivosti* Umberta Eca, kniha otevřeně navazující a doplňující *Dějiny krásy*, které jí předcházely. Vzhledem k systematizaci jednotlivých kapitol bych se přikláběla spíš k pojmenování *Ošklivost v dějinách*, protože Eco, tedy editor svazku, si pohrává se sémantickou rovinou až na úkor chronologie a přehlednosti dějinného vývoje. Rozhodně však tento posun těžiště oproti názvu knihy není na škodu, kapitoly zabývající se jednotlivými fenomény nekrásy umožňují nejen snazší orientaci čtenáře (dělení podle témat je přehledné a umožňuje vytvářet informačně uzavřené celky), ale načrtávají také odvěkou lidskou potřebu zobrazovat v nekonečné plasticitě.

Jakkoliv výpravná publikace láká na svou vizuální atraktivitu (svazek obsahuje bezpočet barevných i černobílých reprodukcí), Ecova hra s významy při sestavování knihy uspokojí i náročného čtenáře (v původním smyslu slova). Kromě poučeného komentáře editora provázejí obrazový materiál stejně (ne-li více) hodnotné ukázky z oblasti světové literatury – umnou Ecovou rukou vřazené mezi obrazy tak, aby nejen dokládaly, ale i různými směry rozšiřovaly tematiku reprodukováných výtvarných děl.

Příkladů by bylo možné uvést bezpočet (ne nadarmo je sémiotik Eco světovým pojmem), za všechny snad reprodukcí dřevorezby *Tříkulčáka* doplněnou texty *Trapný manžel* a *Chrapounův prd* v kapitole o ošklivém, komickém a obscénním nebo Carducciho text *Satanovi* vedle fotografie vykojeného vlaku¹. Stejně rozehrává Eco dialog mezi ukázkami navzájem – vedle demagogického *Kramerova* a *Sprengerova*

Kladiva na čarodějnice (1486), demonstrujícího strašlivou podstatu pronásledovaných žen, staví shovívavě *O rozmanitosti věcí* (1557) Gerolama Cardana, popisující čarodějnice jako ubožačky. Ilustruje tak posun v myšlení lidí novověku. Přidá-li si k tomu čtenář předcházející ukázky, které staví do kontrastu vnímání čarodějnic v devátém století se spisem *Inocence VIII.*, vznikne mu před očima pozoruhodná křivka časem, od rozumu k emocím a zpět.

Mluví-li Eco o zobrazování stařeny, věnuje celou stranu textům rozebírajícím její ošklivost ze všech možných úhlů; jinde zas doplňuje zobrazované příklady částmi teoretických spisů, které jim z větší či menší části protirečí (např. karikatury prokládané slovy Karla Rosenkranze a Hanse Seldmayra). Mistrně vedenou nekonečnou hru významů ostatně pokládám za nejsilnější a nejzdařilejší rozměr *Dějin ošklivosti*.

Definovat ošklivost je bezesporu těžší než definovat krásu, Eco se v úvodu knihy zřídka negativního vymezení (ve stylu „ošklivé je to, co není krásné“) a zamýšlí se nad proměnami estetických měřítek v průběhu času; bere v potaz i kritéria neestetická (zmiňuje pasáž z Marxova díla, která staví peníze a moc do blízkosti estetických požadavků a ilustruje ji portréty skutečných mocnářů²), umožňující poddaným vidět své slavné, mocné a ošklivé panovníky v plné kráse.

Zároveň artikuluje oblast svého zájmu s ohledem na časoprostorové podmínky; v souladu se svým dlouholetým teoretickým bádáním poukazuje na rozdíly v kulturní encyklopedii různých částí světa a z nich plynoucí nesoulad v přijímání toho, co je a není krásné. Stejnou, ačkoliv do

jisté míry minimalizovatelnou pochybnost přiznává pohledu současného čtenáře proti proudu času, zdůrazňuje historické proměny vkusu a s nimi spojené proměny horizontu očekávání a jeho naplňování. Táže se po rozdílech v citovém zaujetí (způsobu přijetí ošklivosti) různých skupin diváků/čtenářů, prostý věřící pozorující vyobrazení ďábla na oltáři jej nemusel nutně vnímat stejně jako teoretik a myslitel téže doby.

Vyslovuje také nejistotu v definitivním rozlišení funkcí uměleckých artefaktů:

V oblasti archaických kultur a tzv. primitivních národů disponujeme uměleckými doklady, nikoli však teoretickými texty, z nichž by bylo patrné, zdali dotyčné předměty měly vyvolat estetický požitek, posvátnou bázeň, či veselí.³

Ještě v úvodu vytváří Eco teoretickou strukturu svazku, když rozlišuje a definuje druhy pojetí ošklivosti:

Ve skutečnosti bychom měli na stránkách těchto dějin rozlišovat projevy ošklivosti o sobě (exkrement, rozkládající se zdechlina, odporne páchnoucí tvor poseťtý ranami) od projevů ošklivosti formální jakožto nerovnováhy ve vyváženém vztahu mezi jednotlivými částmi celku. Představme si, že na ulici vidíme osobu s bezzubými ústy: nezaráží nás tvar těch rtů či oněch několik zbývajících zubů, ale skutečnost, že vedle zbylých zubů chybějí ty ostatní, které by tam měly být.⁴

Dále zmiňuje emocionální reakce, které projevy různých druhů ošklivosti vyvolávají – od hněvivé nechuti po promyšlený odsudek. Zmíněné dva druhy ošklivosti pak doplňuje ošklivost v jejím krásném = uměleckém zobrazení.

Následující text knihy je pak rozčleněn do patnácti kapitol, na rozdíl od Dějin krásy však na prvních stranách chybí chronologie pojetí krásy (v tomto případě ošklivosti). Eco se zabývá ošklivostí v antice, ošklivostí mučeného Krista a jejím zobrazováním, představou pekla a ztvárněním ďábla v proudu času. Mimo jiné poznamenává, že

ačkoliv se na to křesťanství snažilo zapomenout, Satan býval andělem a musel být tudíž velmi krásný. Jeho obraz v historii proto zákonitě prošel několika proměnami, naposledy pak od ohyzdného Mefistofela u Marlowa po spořádaného intelektuála v Goetheově díle. Právě Mefistofelovo „převtělení“ předesílá podle Eca třetí zásadní proměnu ďábla v dějinách – ve dvacátém století ve své podobě zesvětštuje a nabývá hrozivosti jiných rozměrů, rozměrů všednosti.

V kapitole líčící apokalypsu, peklo a ďábla věnuje Eco několik stran Zjevení Janovu, čímž konkrétně uvádí do problematiky i čtenáře Bible neznalého (jichž bude v Česku pravděpodobně víc než jinde v Evropě) a dává mu možnost osobně si představit zobrazovaná muka.⁵

V dalších kapitolách věnuje pozornost převážně ošklivosti formální, vyjadřované v podobě monster a zázraků, živých kurióz,⁶ komična a obscennosti, tísnivého (zde mezi řádky podává srozumitelný a přitom přesný popis strach nahánějících událostí) nebo ošklivosti ženy. Tu sleduje od antiky po baroko a odkazuje přitom ke knize Patrizie Bettelové a jejímu vytyčení tří fází v pojetí a zobrazení ošklivé ženy (středověká stařena jako symbol úpadku proti symbolické čistotě mládí, renesanční šereda jako terč burleskních žertů a baroko a jeho přehodnocení ženských nedostatků); zvláštní kapitolu pak věnuje romantismu a jeho převrácení starých měřítek. Tady zmiňuje posun osmnáctého století od hledání norem krásy ke zkoumání účinků, které v člověku krása vyvolává – a následné možnosti zakoušet příjemné dojmy z děsivých skutečností, slovy Friedricha Nietzscheho možnost estetického podmanění hrůzy.⁷

Zabývá se také ošklivostí technických výtvorů, fenoménem avantgardy počátku 20. století, kýčem a přirozeně končí u ošklivosti, jak ji známe dnes a jak zasahuje do života současníků.

Editor Dějin ošklivosti si vzhledem k rozsahu tématu nemohl nárokovat právo na podrobné, do hloubky sahající studie jednotlivých částí, to by kniha neměla pět set stran, ale minimálně několik tisíc. Ecovi se podařilo vytvořit skvělého průvodce, umožňujícího čtenáři poučenou orientaci v předložené problematice (Kolik lidí ví, že stoupence Satana je možné rozdělit do čtyř skupin? Kdo by dokázal definovat úlohu komického v lidském životě?) a s ohledem na uvedený rejstřík i cenný výchozí bod pro další badatelskou práci. Pro laickou veřejnost je pak přínosem i zpřístupnění reprodukcí jednotlivých děl – mimochodem ve výborné kvalitě.

Zůstává nevyvratitelným faktem, že nikdo kromě člověka, jako je Umberto Eco, tedy vzdělance v nejlepší smyslu slova, muže sečtělého a schopného bravurně vyprávět, by zřejmě nedokázal pojmut dané téma tak precizně.

Nicméně i mistr stárne. Nelze mu proto zazlívát, že se místy opakuje (v kontextu výše zmiňovaných knih je možné při dobré vůli brát pátou kapitolu v Dějinách krásy jako skicu ke čtvrté kapitole Dějin ošklivosti, včetně uvedených obrazových i textových reprodukcí, v kontextu celého Ecova teoretického díla např. udeří do očí podle Klémenta Alexandrijského tisíckrát citovaná věta o bozích znázorňovaných lidmi a voly), že se snaží zpracovat materiál, který nastřádal během předchozích let (těžko uvěřit, že při přípravě Baudolina nestudoval autor monstra a zázraky ve středověkých cestopisech a bestiářích a že už tenkrát nebyl uchvácen rozmanitostí vyfabulovaných bytostí), nebo že opakuje vlastní závěry a citace, takže si pozorný čtenář jeho (teoretického) díla může chvílemi připadat jako školáček (opět ve vztahu k Dějinám krásy je to např. už pokus o samotnou definici ošklivosti). Nakonec posledně zmiňovaný nešvar je v akademickém světě poměrně rozšířený a nese s sebou i mnoho výhod.

Všechny tyto „zápory“ Ecovy práce jsou vyváženy jeho nezpochybnitelným přínosem k pochopení souvztažnosti a fungování světa, k systému znaků, označovaného a označujícího. Stejně tak jsou i Dějiny ošklivosti pokusem o porozumění světu, který nás ve vši své tajemnosti obklopuje.

Poněkud překvapivý může být samotný závěr knihy. Rozsáhlé pojednání o ošklivosti končí výzvou k milosrdenství a dává tak čtenáři možnost vrátit se znovu na začátek a číst celý text jako zrcadlo temným stránkám lidskosti. S poukazem na člověčí zálibu v krvi, v bolesti, ve veřejných popravách, ve výzkumu jdoucím až za hranice dosud uznávané morálky, se strachem z neznámého (neznámých) a jeho (jejich) demonizací, se snahou zjednodušit si chápání světa nevyvratitelnými předsudky; s apelem na všechno, co bychom rádi skryli, ale co se skrze lidské nevědomí dostává znova na povrch – a třeba to v měnícím se rouše ošklivého prochází dějinami spolu s člověkem.

Právě tato záliba v mučení ostatně vede k úvaze, zdali lidské bytosti přivádí ke krutosti ďábel, nebo zdali spíše přirozený lidský sklon ke krutosti vytváří představu vztahu s ďáblem jako ospravedlnění a příčinu svého vzrušení. (Eco 2007, s. 220)

Lucie Nováková

ECO, Umberto. Dějiny ošklivosti. Argo: Praha, 2007. ISBN 978-80-7203-893-0.

¹ Eco 2007, s. 338–339.

² Eco 2007, s. 12–13.

³ Eco 2007, s. 10.

⁴ Eco 2007, s. 19.

⁵ V poznámce k diskusím okolo 20. kapitoly se bohužel dopouští nepodloženého tvrzení, když tvrdí, že: Takové pojetí naplňovalo vpravdě úzkostmi z konce milénia ty, kdo žili na konci prvního tisíciletí, neboť jiný historický předpoklad říká, že na konci prvního tisíciletí ještě nebylo počítání dějin od narození Krista natolik rozšířené, aby si prostí lidé uvědomovali, že se nějaký konec milénia blíží.

⁶ Rozdíl mezi monstry a kuriozitami tkví v posunu funkce; zatímco středověká mirabilia naplňovala potřebu po živých legendách, neobyčejné výtvořiny přírody sloužily od dob renesance k „výzkumu“ a uspokojovaly touhu pochopit okolní svět.

⁷ Eco 2007, s. 276.

Zdařilá komiksová reportáž o balkánském konfliktu

Se zajímavým příspěvkem tuzemským překladovým komiksům přišlo nakladatelství BB art. Reportáž amerického válečného reportéra Joea Sacca Bezpečná zóna Goražde v originále vyšla v roce 2000. Autor se do bosenského města, jednoho ze srdcí balkánského konfliktu, počátkem 90. let minulého století dostal ke konci války, a jeho kniha je tak spíše než popisem samotných, na vlastní kůži zažitých dramatických událostí, přepisem rozhovorů s místními lidmi a tamními uprchlíky z jiných oblastí Bosny. Samotné výpovědi o bombardování, hladovění, umírání a dalších utrpeních, která bosenští muslimové vytrpěli od Srbů, jsou v komiksu prokládány scénami, kde vystupuje sám žurnalista, který s místními popíjí, baví se s nimi, tančí nebo sleduje viditelné následky války v ulicích města. Další linií integrovanou do celkové struktury díla jsou ilustrační grafiky s textíky vysvětlujícími válku v Bosně „učebnicovým“ způsobem, tedy historicky a v kontextu mezinárodní situace.

Saccův černobílý komiks má celkem pomalý, nenápadný rozjezd. Jako by ale jeho trochu strnulá kresba, nepříliš invenční forma a nesvížný „flow“ děje měl čtenáře připravit na emotivní a šokující syžet, který nastupuje až kolem půlky publikace. Příběhy bezohledného masového vraždění vyprávěné s hrůzou v očích obyvateli Goražde spojené s polopatickou interpretací podstaty válečného konfliktu a obžalobou mezinárodního společenství z pasivity dávají dohromady na city útočící angažované dílo se silou vyvolat příslušnou aktivitu čtenářů. Je proto docela škoda, že vyšlo až po odeznění největších následků balkánského konfliktu.

Českému vydání lze vytknout některé detaily. Mohla zde figurovat jiná předmluva

než původní zlehčující textík Christophera Hitchense: řekněme exaktnější text některého českého odborníka na balkánský konflikt. Převodu z originálu naopak samozřejmě nemohl uniknout lettering. Janu Kozákovi se napodobení Saccova písma povedlo tak z 80 procent. Kvalita papíru v kombinaci s kvalitou tisku původnímu vydání ubrala asi nejvíce. Design českého vydání je tmavší, méně sytý a méně kontrastní. Co je tak někdy v originále vidět např. i přesto, že to je ve tmě, ve vydání českém třeba ani vidět není.

Ale to je celkem jedno. Důležité je, že se i v češtině můžeme setkat s jednou z vrcholných grafických novel, která podobně jako Spiegelmanův Maus nebo Satrapiové Persepolis dokazuje velký potenciál a efektivitu média komiksu při zainteresovaném popisování globálních historických událostí.

Jaroslav Balvín ml.

Joe Sacco: Bezpečná zóna Goražde. Válka ve východní Bosně 1992–95. Přeložil Viktor Janiš. Nakladatelství Jiří Buchal – BB/art ve spolupráci s BB/art s. r. o., Praha 2007.

Deset básní

Deset vět

o Kateřině Bolechové:

Narozena v roce 1966 v Českých Budějovicích nedaleko řeky Malše.

Jako dítě chtěla mít jizvu, což se jí podařilo zrealizovat, když při honěné s dětmi prorazila rukou prosklené dveře vestibulu.

Dětství prožité s panelákovou partou by za nic neměnila.

Po maturitě nastoupila ke studiu nástavby, obor radiologický laborant, po několika dnech zbaběle prchla.

Od té doby vystřídala několik zaměstnání, v tom současném tráví již druhé desetiletí.

V roce 1991 zatoužila stát se krupíérkou, stalo se, v kasinu pracovala přes tři roky.

Roku 1994 získala v literární soutěži Hořovice Václava Hraběte jednu z hlavních cen v oboru próza.

V polovině devadesátých let začíná publikovat časopisecky.

Po roce 2000 přichází tvorba koláží.

Má ráda poker a lední hokej.

Kateřina Bolechová: – Deset básní

...

Dalibor Maňas Kaňas

máme v práci celou řadu šéfů
jsou si navzájem podobní
mají své informátory, kteří donášejí
mají strach, že je někdo vystrnadí

hodně jsme se toho od nich naučili:
nevěříme nikomu, díváme se z okna
vidíme ptáka a myslíme na rybu

pár minut před přistáním
něco zahrčí v motoru
talíř se otočí
nejhorším směrem

Naši šéfové jsou Marťani

ze Salonu Práva.

Pohodlný život

Oldřich Wenzl

Vím o tom dobře
Že divoký fotr zabil otce
A že divoký otec zabil fotra
A brácha bráchu
A segra segru

Nezůstal z celé rodiny nikdo
Mezi námi živými
V době tlachů a věru hloupých konfabulací
Starý básník přijal kavalkádu mladých pěvců
Přivezli mu růže a fialky

V mírné hádce vyšlo mnohé najevo

Že starý básník není starý básník
A že mladí pěvci nejsou mladí pěvci
Že bude lépe všeho nechat
A rychle odejít
Mohla by se objevit bouře smíchu
A ztratit fialky a růže
Jež krásně voní

Nejsem nikomu pro smích
Píši básně
Abych měl pohodlný život
A uživil rodinu

z knihy Pohodlný život - výběr z veršů, Československý spisovatel 1990.

* * *

Ivan Diviš

CHCÍPLO NÁM MORČE, DALI JSME JE DO KRABICE,
jak krále Tutanchámona obalili dečkami,
pokryli zlomky hraček, nasypali kvítí -
zavřeli krabici,
odešli na loučku za potokem, Lída vzala lopatku
do díry vložili krabici, vložili do díry.
Byli u toho Lída, Ondřej a Mimi.
Když byla na krabici přivrstvena hlína,
Mimi poklekla a na hrudičku,
kde se jí už začínají rýsovat jahůdky,
udělala přes ty jahůdky kříž,
pokřižovala se...

[12. IX. 87, 17.00]

Z knihy Obrať koně!, Československý spisovatel 1992.

Soulož

Vladimír Holan

Na nesmyslnou otázku: „Milujete mne?“
dostáváme nesmyslnou odpověď: „Ano!“
jestliže na tak nesmyslnou otázku
zní odpověď: „Ne!“- jde o nesmyslnost
méně krutou...

Dva v jednom? Kdepak!
Nikdo nechce být třináctý

z knihy Nokturnely, skvosty poezie, svazek 12, vydala Euromedia Group k.s. - Odeon v Praze roku 2005.

Oči přehly pod kameny

Petr Maděra

V podzimním čekání se zjevuje...
Plemena pohybů...
Slyším požár,
jen sálavý praskot vlastního jména,
jež se vzeplalo k nebi. Dvoupokojovým šerem
zoufale utěsněná truhla spánku,
aby ani jediné slovo, ani rozpálený obraz
nevykolejil tvůj dech. Ve zlátnoucích trumpetách
listů, nepřestávej,
pod mostem prochladlá je voda,
nezrcadlí hořící tváře. Už vím,
kam odlétají na zimu kroky na chodbách,
tvoje kroky i ty mé.

ze sbírky Komorní hůrka, Edice poezie Host, svazek 53, vydal Host 2001.

Nech se pozorovat

6

Nelo Risi

Nech se pozorovat
bez lásky:
něco elánu
ve vystupování
dvě stehna trochu pohlaví
nemocná játra
ramena k nahrbení
ústa od slov...
A kdo tě pozná?

Přeložil Vladimír Mikeš. Přerušný ráj, antologie moderní italské poezie, pro členy Klubu přátel poezie, Československý spisovatel v Praze roku 1967.

První zimní sníh

7

Richard Brautigan

Ach děvčátko pěkné, uvízlos
v divném těle. Dvacet
liber navíc jak neforemná houně
skrývá tvou dokonalou přirozenost savce

Před třemi měsíci ses podobala
srně, když překvapí ji první zimní sníh

Teď Afrodíté na tě dělá dlouhý nos
a vypráví historky za tvými zády.

Přeložila Olga Špillarová. Z knihy Ano, rybí hudba vydal VOLVOX GLOBATOR, Praha 1996.

Jitřní píseň

8

Sylvia Plathová

Láska tě natáhla jak tlusté zlaté hodinky,
porodní bába popleskala po patách a tvůj lysý křik
si uzurpoval místo mezi živly.

Ozvěna našich hlasů velebí tvůj příchod. Novou sochu.
V muzejním průvanu tvá nahota
špehuje naši obezřetnost. Stojíme kolem bledí jako stěny.

Nejsem tvá matka o nic víc
než mrak, destilující zrcadlo, aby odzračilo,
jak ho pozvolna zahladí ruka větru.

Tvůj dech malé můry celou noc
řeřaví uprostřed růžově mdlých růží. Probouzím se a poslouchám:
daleké moře se mi vzdouvá v uších.

Ubrekneš a já vrávorám z postele, těžká jak kráva
a celá květovaná v tom viktoriánském županu.
Otvíráš pusou čistou jak tlamka kočky. Čtverec okna
se už bělá a polyká nudné hvězdy. A ty si zkoušíš
tu svou hrstku not;
jasné samohlásky letí vzhůru jako balónky.

Přeložil Jan Zábrana. Z knihy Ariel, JOTA, Brno 2000.

Myšlenka

9

Gregory Corso

Smrt existuje, ale netrvá.
Když jdeme kolem mrtvého ptáka,
všimneme si ho,
když ale kráčíme dál,
povšimnutí mizí.
Zůstává myšlenka
a myšlenka je všechno, co o smrti vím

Přeložili Stanislav Mareš a Jan Zábrana. Z knihy Obeznamení s nocí, noví američtí básníci, Klub přátel poezie, výběrová řada, svazek 46, Československý spisovatel Praha 1967.

Co já vím

Lawrence Ferlinghetti

10

co já vím možná že byla šťastnější

než kdo jiný

ta osamělá babka s vlňákem

ve vlaku s bedničkami pomerančů

a s ochočeným ptáčkem

v kapesníku

na kterého

celou dobu broukala

*mia mascotta**mia mascotta*

a nikdo z nedělních výletníků

s lahvemi a košíky

si jí

nevšímal

a vagón

povrzával uprostřed kukuřičných polí

tak pomalu že

motýli

létali dovnitř a ven

Přeložili Stanislav Mareš a Jan Zábřana. Z knihy Obeznamení s nocí, nové americké básníci, Klub přátel poezie, výběrová řada, svazek 46, Československý spisovatel Praha 1967.

O pouti**Kateřina Bolechová**

O pouti

ženy sáhly do žaludků skříní
pro šaty sváteční
a muži natáhli obleky
prohnané naftalínem
ze svateb a pohřbů
na náves plnou světel
jak rybník pod nocí
Ne nikdy jsem nechtěla
pach venkova
záda shrbená nad záhonem
ruce orané po lokty
ale teď čas
okolo stavení na bílo
kloní větve myšlenek
k zemi blíž
dotknout se věcí
některých

Ze sbírky Rozsvícenou baterkou do pusy, Psí víno, edice Stůl, svazek V, vydal Petr Štengl, jako samostatně neprodejnou přílohu časopisu pro současnou poezii Psí víno, Praha 2007.

Ema a Bobík

Malá Ema ráda jí. Emě jsou dva a kousek. Ema nemá mísu, ale má hodnou mámu a tátu. Ti jí koupí, co má ráda. Ema má ráda pribiňáky. A to by se nesměla nad naší republikou klátit neviditelná ruka trhu, aby se kromě starých známých Pribiňáků z Posázaví v regálech nemačkaly další značky naprosto stejného výrobku, jen o malounko upravených, aby to „Jediný tohoto druhu“, „První na trhu“ nebo „Podle zcela nové receptury“ na kalíšku prostě mohly mít napsané. Jenže pro co se má chudák spotřebitel rozhodnout, když jsou výrobky více méně stejné? Tak přicházejí na řadu emoce, pravidelně masírované reklamou.

Ema má ráda pohádky. Táta má taky rád pohádky. Ema a táta se každý večer dívají na pohádku. Ema ráda zpívá, táta si taky zpívá rád. Před pohádkou si Ema a táta zpívají s Bobíkem. To je taková smetanová ňamka, konkurent posázavského pribiňáku, který si děti díky reklamě před večerníčkem totálně zamilovaly. Ema taky. Ema ráda nakupuje. Utíká mezi lidmi. Hledá Bobíka. Ema našla Bobíka. Ema chce Bobíka. Máma chce, aby se Ema smála. Máma koupí Emě Bobíka.

Pod čarou: A pak že (slovy markeťáků) „klasická nadlinka“ v podobě televizní reklamy postrádá na účinnosti. U dětí tedy ani náhodou. A pochválen buď marketing každého výrobce dětských produktů, který na tuto formu reklamy stále nedá dopustit. Lví podíl na úspěchu výrobků mají také webové stránky, a kdo je v dnešní době nemá, může to rovnou zabalit.

Např. onen smetanový Bobík to pořádně rozjel, a hned ve velkém: Přímo mistrně využil schopnosti lidského sluchu pamatovat si vlezlé melodie s primitivním textem. Nejenže se totiž megahit „Ňam, Ňam, Bobík“ spustí pokaždé, jakmile otevřete jakýkoliv odkaz na stránkách www.bobik.cz,

ale ještě ke všemu nejde zaboha vypnout. Takže se sami za minutu přistihnete, jak si spolu s mírně elektronizovanými dětskými hlásky to jejich „Ňam, Ňam, Bobík“ broukáte taky. Stejně mistrně Bobík využil možnosti zpětné vazby v podobě vzkazů a pozdravů. Třeba: „Ahojky Bobíku. Moc mi chutnáš a nanuky od tebe jsou mňam. (...) Rád tě papkám ke svačince a také si tě s maminkou mažu ke snídani na chleba. (...) Pápa Lukášek z CL.“ Nebo: „Ahoj tady Alenka, hrozně se mi líbí tvoje písnička. Anebo: „Bobík mě mooc chutná a je to můj kamarád martínek (2 roky).“ (texty kráceny a ponechány bez korektur.)

No není to sladké? Asi jako Maxi-Bobík vanilkový, čokoládový a jahodový v jednom maxi-balení.

Eko-příběh eko-Harryho

Bio těstoviny, pečivo, mouka, jablka, mrkev nebo brukev už v dnešní době nikoho nepřekvapí, stejně jako tričko, podprsenka nebo plátěná taška, na kterých se třepotá lísteček „Made from Cannabis sativum“. Trend Bio se nám ale drobátko zvrhнул, a teď připomíná leukocyt, který schlamstne všechno, co se mu připlete do cesty: Bio jsou sušenky a čokoláda, Bio je cukr, káva, limonáda, čaj, rum a možná i bum. V Bio obchůdkách narazíte i na eko-kontrolovanou coca-colu a určitě i ta její plechovka je svým způsobem Bio, jinak by se nemohla objevit na čestném místě vedle kombuchy.

A pak jsme se s velkou slávou dozvěděli, že eko bude i sedmý, a jak se zdá, zatím poslední díl příběhů čarodějnického hochy vykutáleného, Harryho Hrnčíře. „Poprvé v ČR vyjde na papíře z ekologicky a sociálně šetrně obhospodařovaných lesů!“ hrdě hlásá portál www.priroda.cz. „Nakladatelství Albatros proto při přípravě tohoto vydání úzce spolupracovalo s českou poboč-

kou organizace Greenpeace!“ přihřívají si polívčičku na svém webu záchranáři velryb. A sám Albatros je na klučinu se zjižveným čelem tak hrdý, že mu na svém portále www.albatros.cz věnoval dokonce samostatný odkaz.

Pod čarou: K přírodě šetrný ekologický zubní kartáček, detergent nebo recyklovací papír je chvályhodná věc. „Zpátky ke kořenům, zpátky k přírodě!“ – Jean Jacques by z nás měl radost. Ale pozor: Bio už není trendem, daleko víc je především životním stylem. Uvědomělá matka 21. století nebude zvedat 70 kg na benchi, ale připraví své rodině zdravou Bio snídani – adieu, pomalu dodávaná energie Bebe sušenek a pomerančový džuse plný konzervantů a kdoví čeho všeho!

Stará hesla ožívají, ale o jednu zákrutu ve spirále výš: Normální je nekouřit, normální je žít bio. Vždyť je přece normální, že nechceme rohlík vyhnatý prášky do pečiva, ochucený glutamanem sodným a přibarvený barvivem E 128! Chceme NORMÁLNÍ rohlík. Takový ale už nikdá nebude; buď to bude ROHLÍK (rozuměj fabriková umělotina), nebo BIO ROHLÍK (z ekologicky kontrolovaného zemědělství). A jestli to takhle půjde dál, tak i těm uvědomělým matkám bude za chvíli z prsu téct Bio mateřské mléko. A vlastně proč ne: Generace hippies už tu byla, husákovští Baby Boomers taky – že by tedy nastal nejvhodnější čas pro Bio-generaci?

Kterak digi podněcuje rivalitu

Digitální technologie už stihly propojit celý svět tenkou pavučinou a do kokonu informací obalit každého, kdo jim zkříží cestu. Počáteční nadšený výskot nad celosvětovým vývojem směřujícím ke smazání hranic

mezi informovanou a neinformovanou částí světa a nastolení rovného (a tedy spravedlivého) přístupu k informacím se postupem času ukázal poněkud ukvapeným. Výskot čím dál tím častěji připomíná vrískot, tlačení a bitku o čas, často na úkor kvality.

Snaha být první protíná široké spektrum společnosti; nemají ji v sobě zakódovanou jenom muži a sportovci, ale také novináři. U všech kategorií je to pochopitelné, i když ta první je z feministického úhlu pohledu snadno napadnutelná. Čistě z profesních důvodů mě však zajímá kategorie třetí. Např. o francouzské tiskové agentuře AFP se jeden čas tradovalo, že je sice nejrychlejší, ale ne vždy nej přesnější. Vykríknout do světa hlášku jako první ze všech ještě apriori neznamená být ze všech nejlepší, zvláště když se později ukáže, že stačilo pár minut k tomu, aby celá věc byla jinak. Nejokatejší je to vidět třeba při vynášení soudních rozsudků v zajímavých a veřejností sledovaných případech.

Pod čarou: Zasvěcený kolega z oboru mě onehdá uvedl do situace každodenního souboje zpravodajských portálů s tiskovými agenturami kdo s koho, resp. kdo bude první. Novináři v soudní síni pod stolem a tajně (aby je soudce neviděl) smolí SMSku, aby ji do redakce odeslali co nejdříve. Být první je pro mnohé editory prý dokonce tak důležité, že své novinářské pěšáky motivují peněžitým přilepšením. Těm se ale jejich přehnaná aktivita často vymstí: Zatímco si odeslaná zpráva vesele koluje informačním světem nejrychleji reagujících médií (tu se objeví na webu tiskové agentury, tu ji převezme rozhlas), situace se poněkud pozmění. Třeba když novinář odešle textovku v okamžiku, kdy soudce hovoří o výši trestu „na spodní hranici trestní sazby“. Všichni tedy do dopředu nafukané SMS doplní oněch např. „osm let“ a pošlou. Jenže soudce pak sazbu sníží.

Což o to: tak se v agentuře vydá STORNO. Navíc novináři, který nese za zprávu odpovědnost, se také jistá forma „přilepšení“ dostane, a sice pořádná soda na poradě. Protože STORNOVAT flash (tj. nejžhavější, důležitou zprávu s přednostním významem) je vysoce neprofesionální. Jenže co pak chudák agentura? Jak vypadá v očích svých klientů (předplatitelů zpravodajského servisu)? Protože zatímco ona se musí ke své chybě dostatečně hlasitě přihlásit (= ono STORNO), zpravodajské portály s vlastními zpravodaji potichoučku, polehoučku, nenásilně a nenápadně vydanou zprávu upraví a pouze k ní přilípnou nálepku AKTUALIZOVÁNO. A kromě bezmezných štouralů se tak nikdo nedozví, jak a v čem byla předchozí zpráva „vadná“.

Což o to: tak
se v agentuře
vydá
STORNO.
Navíc novináři,
který nese za
zprávu
odpovědnost,
se také jistá
forma
„přilepšení“
dostane,
a sice pořádná
soda na
poradě.
Protože
STORNOVAT
flash (tj.
nejžhavější,
důležitou
zprávu
s přednostním
významem) je
vysoce

Výsledek? „Ta ošklivá agentura je ale e-e, třikrát tfuj! Baci, baci! Ještěže je tu náš miloučký serverík, hodný, hodný...”

Poetické okénko...

...nás (jako pokaždé) nechá záměrně se vytvořivší špehýrkou nakouknout do světa křehké poezie, čímž se nás (jako pokaždé) pokusí zpomalit v tomhle dost zrychleném životě, který už beztak ani nestíháme žít. Všechno musí být hned! „Zítřka? Ne, potřebuju to teď! Hoď mi to do mejlu!“ Honem, honem – čas jsou peníze! Kolik z nás vůbec ví, jak moc se chvějí rackovi křídla, když se nechá unášet větrným proudem? (Odpověď na konci Pověstníku.) Kolik z nás ví, jak vypadají okna ve třetím patře domu, v jehož přízemí jsou potraviny, cukrárna U Mandlového stromu nebo papírnickví? (Odpověď individuální, podle místa.) Stačí málo: zastavit se a zvednout hlavu.

Lednová okénka na svá bedra berou ještě další úkol, a sice zklidnit nám tep z právě absolvovaného předvánočního stresu a žaludek z rozvrkočeného silvestrovského křepčení. Na ten žaludek nejlépe pomáhá heřmánkový čaj. Se sedmikráskovým medem. Nejlépe domácím.

Chudobkou chtěl bych být

chudobkou chtěl bych být
že nemá vůbec nic
chce ti však otevřít
něhu svých zřítelnic

chudobkou chtěl bych být
s červeným krajkovým
že umí vytušit
ten stesk ježž nepovím

chudobkou chtěl bych být
mlékem jí voní tvář
že spěchá naděj vlít

pošeptat počkej až

chudobkou chtěl bych být
že k zemi stulena
vírou chce okrášlit
vše co je bez jména

chudobku chtěl bych zřít
nad hrobem tužeb svých
v pokoře ustoupit
do dlaní Bože tvých

(1959)

BALABÁN, Milan. *Hudba pro pozůstalé (Básně z doby bolševika)*. Praha: Torst, ed. Poezie, 2006

(A ta křídla se rackovi chvějí sotva znatelně, jenom malounko a jenom na konečcích. A je potřeba se zastavit, aby to člověk mohl vidět.)

Kateřina Komorádová

Canny

Test Ivo Fencla

Znáte Vlastu Buriana?

1. Polní maršálek klel víc než

- a) Babinský
- b) Radecký
- c) Miloš Frýba

2. Burianem přednesenou Baladu krve, rozkoše a smrti složil

- a) Eduard Bass
- b) Karel Hašler
- c) sám Burian Vlasta (a basta)

3. Prvým Burianovým filmem (1923) je

- a) Tutanchamón
- b) Tu Ten Kámen
- c) Lásky Kačenky Strnadové, falešné kočičky

4. Podle názoru prozaika Elstnera mohl Burian být

- a) druhý Polívka
- b) druhý Plánička
- c) druhý Baťa

5. Kterou roli měl Vlasta jen v kolážích v knize?

- a) Popelce Hadimršku (1931)
- b) Lemuela Gullivera (1929)
- c) Antona Špelce, ostrostřelce (1932)

6. Koho hrál v Národním?

- a) Chlestakova v Revizorovi
- b) Principála v Prodané nevěstě
- c) Archibalda Prášila v Dětech v notesu

7. V komedii Tři vejce do skla (1937) měl v první řadě roli

- a) knížete Naryškina
- b) dobrodruha Leona Webera
- c) detektiva Vincence Babočky

8. Botanik Blahomrav Ducánek byl hrdinou snímku

- a) Hrdina jedné noci (1935)
- b) Provdám svou ženu (1941)
- c) Ducháček to zařídí (1938)

9. Kde Vlasta nedostal pravou dvojroli?

- a) v Lelíček ve službách Sherlocka Holmese (1932)
- b) v Milenkách starého kriminálního (1927)
- c) v Nezlobte dědečka (1934)

10. Jak skončil zvědavý Míla v Burianem čtené povídce od Haška?

- a) jako funebrák
- b) zpit pod obraz voláním „liguère“
- c) zaživa sněden mravenci

11. Vlasta Burian je nazýván Králem komiků. Kdo a kdy pro něj ten titul vymyslel?

- a) Jan Werich v roce 1956
- b) Emil Artur Longen v roce 1927
- c) Jindřich Plachta v roce 1942

12. Ani dcera, ani vnuk Vlasty Buriana nejsou herci, ale pravnuke Vlastimil Kristl propůjčil v dětském věku hlas mimo jiné i legendární filmové postavě. Které?

- a) Bastianovi v Nekonečném příběhu
- b) Harry Potterovi
- c) Malému princovi

13. Ve filmech Vlasta Burian exceloval, jako by ani nepotřeboval žádné herecké protihráče. Kdo však byl jeho stálým partnerem na jevišti?

- a) Jindřich Plachta
- b) Saša Rašilov
- c) Jaroslav Marvan

14. Ve filmu Byl jednou jeden král se Burian s Werichem předháněli v tom...

- a) kdo víc rozesměje štáb
- b) kdo bude ráno dřív na place
- c) kdo natočí víc scén napoprve

15. V počátcích zvukového filmu se filmy točily ve dvou jazykových verzích, česky i německy. Točil tak i Burian?

- a) ano, ale jen do začátku války, za války ve filmu německy nepromluvil, přestože jako rodák ze Sudet němčinu výborně ovládal
- b) ano, natočil tak všechny své filmy, vždyť jako rodák ze Sudet němčinu výborně ovládal
- c) ne, jeho filmy byly jedinečné a do němčiny mnohdy nepřeložitelné

Vyhodnocení

Jeden až pět bodů: Človče, vy jste se snad ani nenarodil v Čechách! Ponecháváme váš výsledek bez komentáře.

Šest až deset bodů: Dobrý výsledek. Vlastu Buriana si rozhodně nepletete s malířem Zdeňkem Burianem.

Jedenáct až patnáct bodů: Jste docela znalci a nejspíš mají ve vaší knihovničce místo i Justovy či Suchého burianovské monografie!

Správné odpovědi:

(1b), (12a), (13c), (14b), (15a)
(1b), (2a), (3b), (4b), (5b), (6b), (7c), (8b), (9c), (10c), (11a)

Nikdy jsem v matematice nepochopil účast „proměnných“. To slovo má podobu adjektiva, tak jsem s ním měl lingvistické úmysly a úplně jsem z hlavy vymazal, že bych k tomu měl mít nějaký algebraický vztah. Nicméně mimo matematiku bych s proměnnými počítat chtěl, ale to zase odmítají ostatní. Protože ono „počítám s tebou“ není nic logického, to je citová věc, že.

Po tomto obsahem nenaplněném vyštěkání zcela konkrétně. Proč nějaký ten vědec nesrovná výrazové prostředky, kterými se oplácávala realita řekněme v protektorátu, po roce 1948 a za normalizace, tedy přihlášení se k vjezdu tančičků k Vltavě?! Je to pořád stejná písnička, hraná se stejnými nástroji podle stejných not, stačí jen vyměnit hráče a slova. Tak příkladně báseň V nový život jdem.

Lidstvo prožívá velkou dobu.

Před našima očima hroutí se
starý a zpuchřelý svět.

A vše, co nám bylo

nezdravé a cizí

tam kdes do temné propasti

mizí –

nad níž rodí se život nový.

A posel nové doby svou písní

zvěstuje nám lepší příští

a veselé radostnější žití –

všeho pracujícího lidu.

V nový život jdem

Lidstvo prožívá velkou dobu.

Před našima očima hroutí se
starý a zpuchřelý svět.

A vše, co nám bylo

nezdravé a cizí

tam kdes do temné propasti

mizí –

nad níž rodí se život nový.

A posel nové doby svou písní

zvěstuje nám lepší příští

a veselé radostnější žití –

všeho pracujícího lidu.

Tak jak to vidíte, kdy? V tombole máme krásné odměny, třeba ohřívadlo pocitů na solární energii s barevným displejem a stoletým kalendářem. Tak za a) začátek čtyřicátých let, za b) začátek padesátých let a za c) začátek sedesátých let. Cynik řekne, že vše je správně. Ale vyhrává ten, kdo myslí za... Ano, a) je správně. Jindra Cink, známý poeta, je autorem sbírky Jdeme s Říší, s podtitulem Sbírka veršů ze života pracujícího lidu včera a dnes (Hejda & Zbroj, Mladá Boleslav, 1944).

Nejdříve jsem chtěl komentovat ukázky z úvodníků časopisu Zeitschrift für die Protaktorats Polizei, který se proměnil z bývalé Bezpečnostní služby. Časopis pro úřady, sbory a orgány bezpečnostní v Československé republice, a pak se jmenoval Časopis policie a četnictva Protektorátu Čechy a Morava. Ale je to zbytečné prznění čtenářského zážitku. Nuž, jedme z kopce a nezapomeňme si přitom pamatovat, jak se témata proměňovala podle situace v poli.

ZEITSCHRIFT FÜR DIE PROTEKTORATS POLIZEI

herausgegeben im Auftrage des Höheren SS- und Pol.-Führers

eum- Je-li ještě něco špinavějšího utrhače na cti, pak jest
nyme to jeho zvláštní odrůda, anonymní utrhač.

alsch Kdo někoho obviňuje u úřadu vědomě falešně ze zlo-
i ge- činu, musí stále čekat, že bumerang ho zasáhne zpět.
nlagt. Vyjde-li z policejního šetření najevo, že svoje udání učinil
h er vědomě falešně, musí se zodpovídati ze zločinu utr-
rtung hání na cti.

tsiko Anonymní utrhač na cti neběře na sebe ani tohoto ri-
und sika, je skutečně nejubožejší a nejzbabělejší darebák na
Ver- této zemi. Anonymní utrhač špekuluje. Vystřeluje svoje
dem jednovalé šipy z neprostupného zákrytu a číhá. Raduje
freut se, že nic netušící napadený jest náhle podroben vyšet-
h in řování, že mu vznikají potíže a že se zapřahuje celý
eiten aparát, aby honil cár potřísněného papíru. Sepisuje svoje
wird, bezejmenná obvinění tak obratně, že se nedá ponejvíce
agen. prokázati sice ani vina, avšak také ani nevinu napadeného.
ge- Udaje jsou k tomuto účelu pravidlem více vše-
auch obecného rázu. Oběť není obviňována z některých kon-
Die krétních trestných činů — což by se dalo snadno pře-
r all- zkoušet — nýbrž předhazuje se mu na př. „politická ne-
lcher spolehlivost“ všeobecně, ve spojení s nejasnými názna-
eicht ky o jeho osobním styku s rovněž závadnými osobami a
oliti- pod.

yme To jest nedůstojné policejního vojáka. Anonymní ma-
iony- zání bylo v republice v hojném květu. Demokracie dala
vždy přednost onomu bezejmennému, anonymnímu.

torat V nové Říši však, ke které náleží také Protektorát Če-
ikeit- chy a Morava, platí pouze osobnost. Kdo stíhá ze zá-
hat, krytu, kdo nemá odvahy, aby udání podepsal pravým
i, ist jménem, není žádný chytrák, nýbrž zcela ubohý darebák.
ump.

Běda mu, bude-li chycen!

ubie- Zde stojí skutečně za to, aby se celý policejní aparát
r zu dal do pohybu, vypátral takového mazala a zneškodnil ho.

» An- Když policejní voják má za to, že musí podat povinné
eben, oznámení, pak má míti také odvalu, aby za těmito údaji
einer stál svým jménem a svou osobou.

ill er Nemůže-li nebo nechce-li tak, pak nechť mlčí!

der Neboť největším darebákem v celé zemi jest anonym-
ní utrhač na cti.

Rudolf Ruhsam, hejtman čet., ved. štábu u IdUP Morava
(2/1943)

ntlich
r Ar-
steht
nn er
oweit
, das
dezu
inun-
soll,
muß.
Bank-
und
alles,
issen.
lieber

V demokratickém státě je občan, jak známo, volný. Může si počínati, jak se mu zlíbí. Najde-li práci, smí pracovati, nenajde-li žádnou, je mu dokonce dovoleno zemřít hladem. Každopádně smí o všem a o každém vyjádřiti svoje mínění — pokud mu tak dovolí zákony na ochranu státu a republiky. Ba, demokratický systém vrcholí takřka teoreticky v tom, že se volnou hrou navzájem si odporujících úsudků vyšetří mínění většiny, která pak musí býti souhrnem všech moudrostí. Ve skutečnosti sice utvářejí veřejné mínění za kulisami keřů na bursách a Židé v bankách a tito určují osud demokratického státu, ale o tom ovšem nemusí občanek vědět. Aby to zcela jistě nepozoroval, nechají ho raději povídati a kritisoati.

m im
f be-
steht
t das
gt.
itelen
alten,
ätzen
as zu
olizei

Svoje nejskvělejší zastoupení má tento systém v demokratickém parlamentě. Všichni členové parlamentu jsou, jak víme, již od přírody samými mudrci. Každý všemu rozumí a může proto také do všeho promluvit. Činí tak tím snadněji, protože nemá žádné odpovědnosti.

itelen
alten,
ätzen
as zu
olizei

Takový nesmysl není vyhrazen jedině osvěceným hlavám demokratického parlamentu, nýbrž poněkud se rozpovídá také celý národ a začne kritisoati. Tu nyní také každý myslí, že všemu rozumí. I vojenské svazy, jako policie, jsou tímto morem zachváceny.

liches
sserei
olizei

Také česká „demokracie“ byla takovým blázincem. Tento nešvar, všemu chltí rozuměti, vše lépe znáti, do všeho si zašťourati, působil rozkladně i v řadách protektorátní policie.

der
ichts-
et es
von

Ovšem v demokracii ono „všemu lépe rozuměti“ ne nazývají nestydatou drzostí takových lidí, kteří nic neznají a nic neumějí, nýbrž nazývají to kritikou. Při tom rozeznáváme dokonce dva druhy kritiky:

Rudolf Ruhsam (3/1943)

eine
n 26.
die-
sche-
eine
sich-
hin-
und
evöl-
auch
r. An
rhält-
, wie
lände
enro-
hrek-
drü-
onell-
einem
Ein-
, die
itz zu
asien.
taats-
Dinge
orlli-
man
rück-
urch-
el an
s die
Inbe-
Die-
der
racht
dem
mit
Böh-
tigen
Not-
nutet
den
esetz
funk-
schen
ungs-
bös-
reiter
aus-

Již dávno nevyvolal politický projev tak trvalý účinek jako onen ze dne 26. února v sále pražské Lucerny. Slova, která pronesl při této příležitosti státní sekretář K. H. Frank k českému lidu, způsobila vyjasnění ne v jednom směru. Vysoký představitel říšské politiky předstoupil před shromáždění, které bylo lze pokládati co do jeho složení podle vrstev povolání a krajů za reprezentaci českého obyvatelstva, aby se střízlivým způsobem nazvaly i hodné choulivé věci správným jménem. Samozřejmě nebylo by to pro znalce zdejších poměrů nic podivného. Přihlíželi-li se však k tomu, jak se nepřátelská agitace namáhala, aby vylíčila poměry v Protektorátu s fantasií autora krváků, jako by tu vládl režim divoké hrůzy, za něhož chodí všude vzhůru nohama, pak jeví se tato nijak senační skutečnost podobně schůze v jiném světle. Pro ty, kdož přejímají svoje dojmy od cizozemské agitace, stává skutečné poměry rázem do rozporu s fantasiemi, rozšířenými s takovou vervou a takovým nákladem. Nad to však prokázala též otevřená slova státního sekretáře, že neuralgické body, které tu za stavu věcí jsou, nejsou odpovědnými místy opomíjeny, nýbrž jsou dokonce stavěny do jasna veřejnosti, v jistotě, že tyto — ponoreny takřka do pronikavého světla křemencové lampy — pozbývají velmi na cillivost. Nenít pochyby, že námahy, jichž totální válka nyní vyžaduje, přinášejí s sebou nepohodlí, ba i jisté tvrdosti. Nechtě se tyto zdají malichernými proti obětem krve, přinášným na frontě nebo v oblastech, ohrožených leteckou válkou. Ale právě v kraji, tak vzdáleném války, a poměrně ještě pozeňnaném pozůstatky mírových dob, jako v Čechách a na Moravě, chybí asi v mnohých případech správné měřítko pro to, co z válečných nutností se může na vlastní osobě požadovati. Jelikož tato možnost porovnání musí býti londýnskými emigranty předpokládána za samozřejmou, je jasné, že jí pro svoje rozhlasové štvance důkladně využívají a při tom podkládají zlým Němcům takové úmysly, které nejlépe vyhovují účelu jejich štvanic. Pokud se takový zlovonný nešvar snad dále roznášel od úst k ústům a způsobil zmatek a nedůvěru, byly řeči státního sekretáře utvořeny zcela jasně politické skutečnosti. Tak bylo zjištěno, že nynější břemena totální války postihují Němce a Čechy stejným způsobem a že tato bez rozdílu postížených jsou i v Protektorátu stejné přechodného rázu, jako v celé Říši. Státní sekretář neopomenul také poukázati na jasné skutečnosti proti obavám z vystěhování, živěným šeptanou propagandou; vždyť říšská politika nemá „ani kdy ani příčiny k politickým metodám, jakých dřívější čeští držitelé moci používali ve svém státě proti jiným národostem“.

nepepsáno (4/1943)

ade
ind
nen
en,
in

V Říši jsou silnice a i železnice stejné jako v Čechách a na Moravě. Vlci a medvědi jsou již dávno vyhubeni, žádný strach! Lidé tam chodí — rozvažte! — také na dvou nohou, jedí nožem a vidličkou a spí v postelích.

so
ute
nan

Ale vždyť jsme dříve četli v novinách tolik hrozného o Říši, že člověka dneska ještě mrazí, když se nyní má tam vydati na cestu?

idi-
be-
uck
em

V demokratické republice ovšem nenechávali židovští štváci v novinách na Říši ničeho dobrého, nadávali a špinili ji a chtěli vyvolati dojem, že je tmavým žalářem, ve kterém číhá vražda a smrt na všech rozích a ve všech koutech.

ngs
Ver
ies,
ind
ion

Chtěli postavit duševní čínskou zeď kolem země Čech a Moravy. Kdo něco proti tomu namítl a poukázoval na pravdu, nebyl demokrat. Byl překřičen a spráskán. Vždyť byli v demokracii se svobodou volného mínění! Co těmto židovským špinitelům zarazili jejich řemeslo, není již této čínské zdi.

ge-

ins

Každý nechť je rád, má-li nyní příležitost, podívati se do Říše, aby viděl a se učil.

sich
en-
der

Nikdo ho tam neukousne! Mimo to není Říše nějakým zapomenutým koutkem naší zeměkoule, kde se děti sbíhají, jde-li jednou nějaký cizinec kolem. Žádný strach proto, kdo jede na několik dnů, týdnů nebo měsíců do Říše.

und

Kdož se vrátí šťastně, řeknou to hlasně a zřetelně svým kamarádům:

gst-

Kdo chce něco vidět a něčemu se naučit, nesmí stále ustrašeně zůstat sedět doma.
Vzhůru do Říše!

Rudolf Ruhsam (6/1943)

ste-
eni-
ver-
Be-
nen
chte
ge-
kli-
ide.
der
den
aise
ats-

Demokratický stát trpěl korupci, úplatkářství a nezaměstnanost a hnal tím svoje občany slabších povah na dráhu zločinnosti. Důsledně (snad také jsa si uvnitř vědom své viny) neodvážil se zacházeti se svými oběťmi jako se zločinci, nýbrž hledal sám tisíce omluv pro jejich zločiny. Vrozený pud k zločinnosti, nešťastné vlohly atd. byly mu polehčujícími okolnostmi. Konečně nebyl viněn vrah, nýbrž zavražděný. Proč právě šel oním lesem, v kterém na něho číhal svobodný demokratický občan s nešťastným sklonem k vraždění?

ver-
mer
nen

A když už! Tak se musila zesílit policie a když vinou státu se vynořilo stále více a více zločinců, pak se proti nim musilo postavit více policistů.

sich

Tím chytli věhlasného hada, který se kouše do ocasu.

ver-

Všechno bylo sice podle zdravého lidského rozumu šílenstvím, za to však dobře demokratické.

rom
tet
der

Národní socialismus pohlížel na zločinnost od počátku jako na úkaz sociálního onemocnění a uchopil podle lékařské metody toto zlo za kořeny.

Rudolf Ruhsam (12/1943)

bene sinkt trah-euen Zase jednou ukončilo slunce svoji předepsanou cestu s hromobitím. Starý rok zapadá do prosincové tmy a zimní mlhy, vítězné zářící svítí na obzoru první poslové nového světa.

Nastoupil nový rok, rok 1944.

Myšlenky nás všech krouží, ať to přiznáme nebo ne, kolem stejné otázky, co nám přinese tento nový rok? Jak změní válka svoji tvář? Kdy přijde vítězství?

Pokud žijí lidé, kteří znají minulost, vědomě prožívají přítomnost a s bázní i nadějí očekávají věci příští, — pokoušela se lidská touha po vědění a lidská zvědavost o to, odhroudit alespoň cíp závoje onoho velkého tajemství, které se vznáší před námi jako budoucnost. Právě v takové době jako je dnešní, je tato touha po vědění a zvědavost větší nežli jindy.

Zanechme velkých úvah a přejdeme do našeho úzkého kruhu:

Co nám přinese rok 1944 v našem povolání, naši Uniformované protektorátní policii, co všechno zažijeme v tomto roce a jaká příjemná i nepříjemná služební překvapení?

Jedno je jisté, a to platí ve velkém i v malém: ani ulité olovo, ani astrologické hádanky, ani hvězdy, ani ostatní pověrecký nesmysl nemohou nám nic povědět o příštím osudu.

My sami kujeme si svoje štěstí a svoji budoucnost!

Musíme v příštím roce stejně jako v minulém pracovat a obětovat, snažit se a něco vykonat. Jen potom splní budoucnost naše přání. Nadělí nám to, čeho jsme si zasloužili. Kdo nepracuje a kdo se nesnaží, nezdolá ani budoucnost. Tato daruje úspěch natrvalo vždy jen zdatnému a snaživému a nikoliv tomu, kdo složí nečinné ruce v klín a čeká na to, co přijde.

Rudolf Ruhsam, setník čet., hlavní redaktor (1/1944)

Všechny konference, sjezdy a plány občanského světa ztroskotaly, většina se ukázala jako ubohý podvod. Soustava versailleská praskala ve všech škvírách. Na hranicích Evropy však čekal bolševismus na svou velkou příležitost. Po zhroucení kapitalistického hospodářství musila přijít bolševická revoluce. 15 milionů nezaměstnaných bylo povolnou armádou pro konečný zápas. Obsazení všech klíčových posic hospodářství, politiky a kultury Židy poskytovalo všude místa pro nasazení občanské války. Co se několik roků později stalo ve Španělsku, zdálo se možným ještě v roce 1932 v celé Evropě. Zbrojení v rudé armádě bylo několik let v plném proudu. Mezi sovětopolskými hranicemi a Atlantickým oceánem nebylo moci, která by byla mohla vzdorovat bolševickým rudým armádám.

V tomto okamžiku nejvyšší nouze, kdy stálo Německo a tím srdce Evropy bezprostředně před vypuknutím bolševické revoluce, pověřil říšský prezident von Hindenburg Adolfa Hitlera vedením Říše.

Národní socialismus ujal se s odvahou řešení problémů 20. století, zdánlivě nerozluštitelných. Zahájil boj proti židovství a bolševismu, dal Evropě v nové německé branné moci ocelové jádro. Ukázal cesty pro zdo-lání hospodářských a sociálních krizí.

Rev.-Obwm. d. Sc. d. res. Dr. E. Franzel (2/1944)

První svátek práce.

Národnímu socialismu bylo vyhrazeno dáti 1. máji jeho pravou pavahu a důstojnou tvář. První oslava 1. máje po převzetí moci stala se dosud nepoznaným zážitkem. V celé Říši spojil se národ k projevům národní a sociální jednotnosti. V Berlíně konal se od nepaměti největší masový projev. Nekonečné pochodové kolony soukmenovců všech stavů, tovární dělníci a studenti, spolky řemeslníků a úředníci, zaměstnanci pouličních drah a organizace všeho druhu, duševně a rukou pracující táhli v ohromných kolonách na Tempelhofer Feld, kde se shromáždilo daleko víc než milion lidí. Celý národ se sloučil pod jedním praporem, událost, které v celých dějinách lidstva dosud nebylo.

Karl Ansorge (5/1944)

Adolf Hitler poznal jako jeden z prvních nutnost nejen revise, nýbrž zrušení versailleské smlouvy a viděl zde páku pro osvobození Německa, ale také pro uzdravení Evropy. Utvořil v národně socialistické německé straně dělnické (NSDAP) nástroj pro osvobozující čin. Založil program německého hnutí svobody na boji proti versailleské soustavě. Od roku 1933 lámal kámen po kameni z této modly židovské světové moci. Mluvili jsme již na tomto místě o tom, jak vznikla v boji proti versailleské smlouvě Velkoněmecká říše. O hospodářském a sociálním uzdravení Evropy rozvázáním židovsko-plutokratických otročských pout versailleských promluvime ještě v jiné souvislosti. Pěkný kus cesty byl vykonán, zbytek zdál se snadnějším než již překonané. Národy evropské se probouzely. Pro Žida nastal poslední okamžik, kdy mohl ještě spolehnouti na poslušnost bílých národů při boji o svou světovou moc. Prostřednictvím svých stoupenců a prostředníků ve státních kancelářích ve Washingtoně, Londýně a Paříži rozpoutal Žid v létě 1939 novou světovou válku na záchranu versailleské soustavy, pokud možno pro výstavbu ještě mocnějšího, nebezpečnějšího aparátu.

Pro obnovu šilenství, podvodu a neštěstí roku 1919 bojují národy, stojící ve službách Žida. Pro konečné osvobození od této mury lidstva bojují Německá říše a její spojenci.

nepodepsáno (6/1944)

Příklad pro Evropu.

Jako šupiny spadlo to s očí těm nejlepšími všech evropských národů: mezinárodní a mimoevropské mocnosti jich po tisíc let jen využívaly, hnaly a švaly jeden národ proti druhému, aby mohly při tom lovit v kalných vodách a za stálých bojů všech proti všem v Evropě kšeftovat. Co kdyby jednou přestali dělati hlupáky a pro radost vydělávajícího na tom mezinárodního zbrojního kapitálu navzájem se potírat? Co kdyby si nejen Německo nýbrž celá Evropa uvědomila svoji vlastní sílu, kdyby si pracně zařídila spravedlivý organický řád a upravené socialistické hospodářství a potom ucelené uplatňovala ve světě svoje nepřekonatelné duchovní a materiální síly? Nemohla by takovým způsobem svoji ohromnou kulturní moc vážně rozvinouti k osvobození veškerého lidstva? Neexistuje skutečně něco společného od Velasquese přes Rubense ke Goetheovi a Kantovi, od Dante přes Moliera a Beethovena k Smetanovi a Sven Hedinovi, abych uvedl jen několik jmen? Neměla by se, když zapůsobilo volání „Německo, probud se!“ za pomoci tohoto nového ducha Evropa skutečně probudit?

Karel Ansorge (7/1944)

Velký počet Židů a jiných zahalečů, kterými se každoročně hemžily přepychové lázně, byl vystřídán pracujícími lidmi. Z lázní bohatců jsou nyní místa rekreace pro dělníky. Na těch místech, kde se dříve roztahovali příživníci lidské společnosti, zotavují se dnes muži a ženy ze závodů, kteří skutečně zotavení potřebují. A tito lidé jsou stejně rádi viděni jako dříve jejich méně slavní předchůdci. Požívají proto také náležitěho zacházení ze strany lázeňských správ a ředitelství co do pohoštění a pobavení. Pobyt v rekreačních místech je včetně jízdného úplně bezplatný. Stravování děje se v domovech pro všechny účastníky podle jednotných zásad. Rozdílnost nebyla by v tomto ohledu již proto na místě, jelikož zaopatření je zdaleka bohatší nežli pro normální příjemce potravinových lístků. Tyto dávky se ještě nadlepšují zvláštními příděly.

Hans A. Treickter (8/1944)

Snad existují i po tomto názorném vyučování ještě lidé, kteří se domnívají, že se Čechům povede v daném případě lépe nežli Polákům a Srbům, Řekům a Italům, jelikož se Beneš podrobil včas a zařadil komunisty již nyní do svého „kabinetu“. Tito optimisté mohli by pak arci býti poučeni již jen tím, co učiti na vlastním těle. Zdaleka převážná část českého národa, především pracujících v městech a na venkově, nemá takového ponaučení již zapotřebí, nýbrž ví jako velká většina všech Evropanů, že každé slovo z Londýna a Washingtonu znamená jenom lež a cynický posměch. Ví také, že mezi Evropou a bolševismem stojí jediná moc: národně-socialistická německá branná moc, oddaná vůdci Adolfu Hitlerovi na život a na smrt.

nepodepsáno (9/1944)

Roosevelt a Stalin, oba poslušní světového Židovstva, rozdělují si dnes zem. A mezitím co kladou na stůl poslední navzájem si podávané karty, mezitím co národové Evropy krvácejí ještě z nesčetných ran a navzájem se ubíjejí, chystají oni již třetí světovou válku, která má konečně zajistit samovládu Židů nad všemi národy. Není dnes již anglo-amerických vítězství ani na západě, ani na jihu, ani na moři, ani ve vzduchu.

Každé vítězství plutokratů je vítězstvím Moskvy a tím porážkou celé Evropy.

Ríše je dnes mocí, která chrání Evropu před zničením bolševickou záplavou a s ní stojí všechny evropské národy před rozhodnutím:

Buď pořádek nebo chaos, kultura nebo barbarství, svoboda nebo otroctví, buď boj nebo porobení, vítězství nebo zánik, buď život nebo smrt!

SS-Sturmbannführer Kropp (10/1944)

Nejpoučnější na slovenském puči je tato skutečnost: povstalci byli mezi sebou nejednotní, neměli společného cíle, bylo mnoho různých skupin a každá usilovala o něco jiného. O tom jsme na své cestě našli mnoho důkazů. Hlavní proudy byly tři: československý, slovenský a bolševický. První vedla tak zvaná delegace Benešovy emigrantské vlády v Londýně. V jejím čele stál bývalý předák sociálně demokratických železničářů, poslanec Němec, který si dával říkat ministr. V čele druhého proudu stála Slovenská národní rada, jejímž předsedou byl 77letý bývalý ministr Šrobár. K nim přimykala se tak zvaná „československá“ armáda. Ta se skládala z posádek, které převedl k povstalcům zrádný generál Čatloš a doplňovala se pravidelnými oddáky, které Národní rada a delegace nařídily. Zrádce Čatloš byl brzy „povolán do Moskvy referovat“. Z tohoto referátu se už nevrátil. Vedení jeho armády se zatím ujal z Londýna přes Moskvu dodaný generál Viest. Ten si vzal k ruce jako šéfa svého štábu podplukovníka Goliana, povýšeného narychlo Benešem na generála. Tyto dva směry, československý a slovenský, byly spolu ve stálých sporech a hádkách, štěpily se na několik politických stran a nemohly se prakticky o ničem dohodnout.

Karel Werner (12/1944)

Války nejsou rozhodovány jen vojenskými prostředky. Bitvy nabývají plného svého významu teprve v rámci všech válečných událostí, v nichž dnes za totální války více nežli kdykoliv předtím zaujímají svoje místa jako jednotlivé nástroje v hudebním sboru mravní síly národu, hospodářské a technické výkony, propaganda, agitace, diplomacie a mnohá jiná zvažitelná nebo nezvažitelná veličina.

Těž německý protiúder na západě, který jako jásavá fanfára rozezvučel nový úvodní motiv v obrovském dění naší doby, musí býti chápán v souvislosti s totalitou událostí. Že v téže době německé odvetné zbraně zasáhly po první středoanglickou průmyslovou oblast, že neděli co neděli nové jednotky německé lidobraný nastupují k přísaze, že před živými zděmi Evropy již netroubí Rooseveltovi tiskoví Židé na trubky z Jericha, nýbrž velmi ztlumeně šeptají o ústupu a přenechávají Britům, aby pokračovali v přátelských rozpravách se Stalinem, to nemají zaniknouti v hrůzně a stejně nádherné symfonii našich dnů. Hesla při hladových demonstracích v Bruselu, racionisace potravin v Paříži, vzrůst úmrtnosti v obsazené Itálii, kopanec Edenův pro hraběte Sforzu a políček, kterým v Kremlu kvitovali pokus Švýcarska o sbližení, Churchillova tentokrát již jen drsná a již nijak srdečná pohřební řeč pro Polsko a Rooseveltův dozpěv pro Atlantik-Chartu, kterou co do její závaznosti porovnal s Mojžišovým desaterem — oba platí pro vyvolený národ jen potud, pokud to prospěje obchodům —, bitva o Budapešť nebo výkřik v dolní sněmovně, zřízení nových a jakémukoliv útoku nepřístupných německých zbrojařských dílen a Stalinův loupežný tah v Iranu, vítězství letců Kamikaze nad americkými invazními loďmi v jižním oceáně nebo rána v dramatickém zápalu

Dr. E. Franzel (1/1945)

Německo může v této válce všechno ztratit nebo všechno získat. Kdo jde s Německem, ví, že s Německem může dojít míru, pořádku a bezpečnosti. Anglie může všechno ztratit, pokud ještě neztrátí, nemůže však ničeho získat. Ba, byla by méně poražena, kdyby nad ní zvítězilo Německo, nežli kdyby zvítězila spolu se Spojenými státy a Sověty!

Dr. E. Franzel (2/1945)

Jakpak se to všechno bude „proměňovat“ v nějaké další z těch smutnějších period našich dějin?

Jakob Gotfried Shophar

Blbenky

Dlouho jsem si lámal hlavu nad tím, jakým slovem stručně a výstižně označit papírky, na které si poznamenávám, co mám koupit nebo co určitě nesmím zapomenout udělat. Většinou jsem je stručně a výstižně nazýval „papírky, kam jsem si poznamenal, co mám koupit nebo co určitě nesmím zapomenout udělat“. Až jsem měl jednou vézt souseda ze zahrádky na nákup. On se však těsně před odjezdem zničehonic plácnul do hlavy, zvolal „Blbenka!“ a pelášil ke své chatě.

Asi si s sebou chce vzít nějakou kytku, napadlo mě. Případně jsem mu špatně rozuměl, on řekl „lupénka“ a utíkal se namažat. Nebo že by to byla přezdívka manželky? Až když přiběhl celý zpocený zpět a vítězoslavně mi zamával před očima malým červeným papírkem, na němž jsem zahlédl tradiční heslo chleba-máslo-mlíko, uvědomil jsem si, jaký je tenhle soused, jinak permanentně ponořený v záhonech nebo motorech, znamenitý morfolog.

Blbenka se v naší rodině ujala velmi rychle. Tohle stručné a výstižné, i když Slovníkem spisovné češtiny ani textovým editorem doposud neuznané slovo nám už za těch víc než deset let ušetřilo spoustu času, zejména při odjezdech na nákup.

Samozřejmě se mi opakovaně stalo, že jsem blbenku doma zapomněl nebo ji někde vytratil. Pak mi nezbylo, než si v supermarketu sypat popel na hlavu se slovy „to je blbý, já blbec tu blbenku nechal doma na stole“.

Jeden čas jsme měli i nástěnnou superblbenku. Na zdi v kuchyni visel dekorativní pás s nadpisem „Doma chybí“ a pod ním byly uvedeny jednotlivé položky, jejichž nepřítomnost jsme vyznačovali umístěním kolíčku. Problém byl v tom, že nebylo dost dobře možné brát ji s sebou na ná-

kupy. Rovněž výběr vyjmenovaných položek byl prazvláštní. Zatímco třeba sójovou omáčku jsme tam poměrně intenzivně postrádali, takovou kandovanou citrusovou kůru jsme, myslím, neoznačili ani jednou.

Ovšem blbenky se neomezují pouze na nákupní seznamy. Kázaly mi například vy luxovat, reklamovat fakturu za elektřinu, zjistit smysl života, zašít si díru v tepláčkách, pochválit přítelkyni nový účes, zničit krtku.

Honzy Hanzla

Jsou též cennou externí pamětí při překládání či psaní čehokoliv. Koneckonců tenhle podobrazník by nejspíš nikdy nevznikl, kdybych si jednoho večera těsně před spaním na jednu blbenku nepoznamenal „blbenka“, abych ten nápad do rána nezaspal. A od svých literárních přátel vím, že i velké a ceněné básně se prapůvodně zrodily na obyčejné, často zmačkané, zohýbané, ušmudlané či různými tekutinami polité blbence.

V podstatě ani diář není nic jiného než blbenka v knihu (nebo sešitek) vázaná, jenom to zní trochu vznešeněji a dodává to majiteli na důležitosti. Máte-li diář, působíte jako zaneprázdněný a zároveň pečlivý člověk, jenž si své záležitosti organizuje. Pokud byste řekli, že si obchodní schůzku musíte zapsat do blbenky, vypadali byste blbě, přestože paměť máte právě tak děravou jako majitel diáře.

Nejrozšířenější však přece jen asi zůstávají blbenky nákupní, i když už třeba nemají podobu tradičních papírků. Byl jsem jednou nakupovat se spolužačkou z vysoké školy a ona si po celou dobu, co jsme byli v supermarketu, cosi vyfukávala na mobilním telefonu. Obdivoval jsem ji, že dokáže nakupovat, a ještě u toho psát SMSku, ovšem skutečnost byla jiná – pouze listovala ve své elektronické mobilní blbence.

Nákupní blbenky se ostatně dají i koupit, a někdy dokonce velmi vtipné. V jednom zahraničním muzeu hudebních nástrojů jsem narazil na blok papírků nadepsaných „Chopin Liszt“, což se vyslovuje podobně jako „shopping list“, tedy seznam věcí k nákupu, tedy blbenka. To pak člověk to lisztové těsto koupit opravdu nezapomene, když mu to podepíše sám velký Franz Liszt.

Marcela Pátková

Zpívat bláznům
(červen–srpen 2007, výběr)

Marcela Pátková
pochází z Vysočiny.
fakultu Jihočeské
a literatura
Vyučuje
Budějovicích,
jí v Hostu vyšla

Marcela Pátková
už čtyřikrát (2004/01,
a pokaždé šlo o literární
celou vlastní přílohu.

(* 16. dubna 1980)
Absolvovala Pedagogickou
univerzity, obor český jazyk
a výtvarná výchova.
na základní škole v Českých
kde také žije. V roce 2006
sbírka Bylas u toho...

publikovala v Dobré adrese
2005/04, 2006/09, 2007/03)
zážitek. Proto jí na popáté věnujeme

Autorem většiny fotografií je Štěpán Kučera

* * *

Sušička vyrve vlasy
i s kořeny
a popel se sype
na plešaté hlavy.

V latríně spláchlá svědomí
jakoby chtěla vyplout...
Z kbelíku s odpadky
mžourá do únavy.

Milušce,
Marii,
Alence
odvezli sny.

Mezi zdmi

Do ticha duní jejich kroky,
dvě mladé, jedna stařena
se rdí za svou nemohoucnost.
Dali jim duši do přihrádky:
Magda, Vlasta, Růžena.
A nade mnou na bílé zdi
cizí růže usychá.

* * *

Padesát věder najednou,
padesát stohů slámy.
Padesát žil přisátých k ledu.
Byli jsme sami, tehdy.
Padesát nader sis upamatoval.
Proč?
Odpouštím, víc nedovedu.

Jen řekni

Pod kamenem usnout
navždy,
umlknout studem...

Přikryj mě, trávo,
uschlá trávo,
přikryj mě,
jen řekni kdy.
O nic jiného neprosím.
Všechno, co vím,
se ostřím vytratí.

Tebou propadám se dolů,
úplně dolů...

A pak – že pod dekou
s modrým pruhem
zdají se jen modré sny.

* * *

Netopýr uši napíná,
je brzy, je hodina klidu
zvěře. Sem tam detail linolea.
Ranní rozcvička – nadávka dítěte,
ozvěna amorfního hlasu.
Skrz příčky slunce proniká,
pod víčky očí stálá tma.
Chci zpívat bláznům do očí,
chci zpívat
o důvěře.

* * *

Jsi poodhalen tíhou včerejška,
ale už kostmi odrážíš zítřejší den.
Nepočkáš na mě?

A přitom

Vzbudila jsem se na střepch snů.
Někde blízko voněl terpentýn.
Sladkost umírání,
nedůvěra požehnání.
Dáváš sbohem, a přitom žiješ
tak věren svým obrazům.
Zátiší s ohněm.
Pojď ještě naposled
botanickou zahradou
s jedem motýlů.

Nebo

(Janu Zrzavému)

Kostelním světlem procházejí tvé vlasy
linoucí se skrz oltář.
Ve tmě je důraz na obličej věřícího.
Přítelkyně.
Jsi utopen, nebo stále žiješ?
Probouzíš se těmi vlasy
upředenými z vřetena...
Máš zavřené oči, Maria,
nechceš vidět?

* * *

Maria s hvězdami ve tváři
odráží okamžik, zřetel úzkosti.
Jak snadné pohlédnout,
jak těžké prožít bolest
blízkou bolestí.

Už

Ploštic zploštělý tvar,
nádech na čtyři doby,
zadržení, na šest dob uvolnění.
Helicid. Lamictal.
Mrtvých ploštic zájem
o to nezáměrné.
Už mi bijí, už odbíjejí
andělé rušení hlukem bušení
na zamčenou bránu.
Nestálost nerovností.

Že máma vždycky ví?

Na dlažbě kámen z oceli
zacelí mou úzkost v mlčení
záměrně umlčeném.
Je zpustošen jestřábí let nad městem
bez komínů.
Stydno je mi.
Hledím tam. Nedohlédnu.
Vzpomínky topím utopením.
Zamítám námitky rozloučením.

I oběšenec má nohy blízko zemi.

(R. S.)

Nehleď na ten přilepený lístek
pod ovíněným pláčem přítele,
věř, že svým tichem roztančíš sál.
Pod otáčivým střepem je i naděje.
Svěřím ti zemi pod sebou,
mantru suchou a zploštělou,
strohým okem hyzdící ráj.

Vyšukal sis tu chvíli.
Tak si ji vem,
je tvoje.

I jeho

Že tvá cesta byla křivolaká
jak rozbrázděná pole ptáka
pověšeného za nohy
na posledním keři, co zbyl?
Do mauzolea úzkostí
se chvátá pomalu, vždycky pomalu...
Nad pavilonem devatenáct mží.
Otvírá se strom – bolest i naděje,
z dlaně i jeho míza teče na tebe.
Cítíš? Tepe lůno
znečištěné lží.

Pavilon devatenáct

Rozházené papuče, zbytky obruče,
nitky z gauče a milosrdné sestry pláč
po pokojích hnije.
Stočit se do embrya.
Dosud jsem nepochopila.
jen ten strach neustává,
že něco zůstane neskryto.
I komín i most mě láká,
jen skočit.

Z dlaždic bolesti
poskládám možnosti –
mozaiku cizí poezie.

Tolik

Ta zrezivělá trubka u komína
mi připomíná skutečné pyje
vysněných žen.
Vem si mě ještě,
tolik tě prosím,
ať zkusím bolesti
vytěsnit sen.

Políbíš mě a spálím ti ret
svou úzkostí.
začneme hned, ať to tak nebolí.
Kdyby cokoli, řekni.

Odešel,
otlačen od kostí.

Na nesouvislém kolotoči
krájí se děti,
s šátkem přes oči
hrají na slepou bábu.
Kolem se točí má i tvoje hlava.
Zhasíná se. Domů a spát.
A ráno znovu,
nastokrát prořezané dny
nutného odpočinku.
Že lhát se nesmí...
Útržek z modlitby Adélky,
té nejmladší.
Ruce stále spjaté,
jen suché oči ryby
chtěly by vidět,
jak je teď
venku.

I to

(Š. K.)

Řekls mi, že otěhotním
závanem větru.
Tvá marnosti plodná dlaň
mě ochrání?
Podívej na nedávné fotografie,
omšelé sinusoidy krátkých setkání.
Tak jasné jsou oči nesoustředěného Boha,
tak zplstnatělý tvůj odchod,
že nedokážu...
Tvé tělo táhnu za svou lodí,
plodím i to, co nemohu
znovu.

Že zetlít pod listím
není ta správná smrt,
kterou by sis přál?
Tvé jizvy, umělče, si osahám
a políbím jak Jidáš, to stačí.
Proč hledat vinu tam,
když i v zubním kazu Jezulátka
se se svým dluhem potýkám,
že je to k pláči.
Přijď ještě sem,
jsem vratká.

Ať

Kovošrot, Droxi, opravná obuvi
a kožené galanterie.
Pojď ještě tam,
než shnijem docela.
Nakupme svědomí do zásoby.
Myslíš, že přebolí?
Zadrž dech na dvě doby,
ať nejsi lidmi
odřená.

(P. Z.)

Kouření může zabít
i lékárníkem.
poradte se s těhotnými ženami,
obtěžkanými spermatem cizích mužů.
Já nemůžu říct,
co bych chtěla.
Je to těžší o radost
děti ze sídliště
s bojovými psy.
I moje vlasy hoří
cigaretou básníka
obraného o city
zlodějem z leporela.

Dětem

A na té vrbě sedí víla,
jejími vlasy – ty se díváš –
proniká světlo nemocné duše.
Chceš zkoušet hru Na pohádku?
Jednoduše tě ji naučím.
Podívej nahoru, na její řasy,
ztěžklé poznáním.
Všude kolem křik a spousta zmatku,
jen tady je ticho,
jen ona ho neslyší.
Až se vítr utiší,
vylezem nahoru, dáme jí
úsměv
na památku.

Že něco

Hledí na mě tak upřeně,
jakoby se zamiloval.
Děs, třesoucí se dlaně.
Povím ti o ženě, kterou jsi mi písní připomněl.
Žes zapomněl, i když sis opakoval?

Kouká dál upřeně a neví,
že něco chybí ve mně.

A tolik

Od Odry k Vyšehradu
slizký muž kráčí.
Anebo je to had?
Pověz, co máš radši?
Víš, že bílá náprsenka
každému hadu stačí?

Jsi příliš velká na objetí,
Krásu,
a tolik tě tady chybí.
Tuším, že málo z tebe
stačilo by.

Tolikrát

*Zpívá nevěř ostnatému drátu,
byť by se stokrát tvářil
jako stonek růže.*
To není špatné.
I ona může být stejně rozpačitá,
ale není, protože vždycky tušila,

že mne milovala marně
a já jsem nemohla...
Možná jsi to zažil.

Tolikrát člověk zůstane
bez odpovědi.

Tak

(R. S.)

V té chvíli, kdy nechceš slyšet
zprávy ze světa,
se otevírá možnost úniku.
Rozbité lahve se už nelekám,
tak mě pusťte z klece,
pusť mou ruku,
jsem z daleka, musím odjet.
Sníst snídani, svačinu i oběd...

Zvracím člověka.

* * *

(P. L.)

Být vinen nebo viníkem?
Jak bludný kruh se uzavírám.
Čtu v knize svatého Augustina,
polévám slova požehnaným vínem.
Tvůj vzduch už nedýchám,
je jiný.
Víš, tak mi chybí na prudkém slunci
shořet docela.
Svou spálenou tvář sypu solí,
ať nezhojí to, co by tobě
marně vracela.

Chci

Mám docela hlad,
necháš mne ještě samu?
Chci psát dopis Kryštofovi.
Je zbytečné rvát si klouby z těla.
Neodpoví.
Přechází chodník na druhou stranu.

Tak jsem to nemyslela.

Všechno

Vylez po stehnech
a vnoř svou hlavu v můj klín.
Celého tě pohltím
svým prázdňem.
Světlo zhasíná.
Cítím tě v sobě, jsi po ramena skryt
v mé studené vášni,
ve vášni studem obložené
jak chleby na hostině.
Je zbabělá ta chvíle
našeho zapuštění
a dobrovolná vůle k zpuštění mysli.
Neplač. Má tma tě objímá.

Vždyť všechno, co nesu na bedrech,
tebou začíná.

* * *

(K. A.)

Ztrhané cáry prostěradla
na krk k udušení.
Ne, nelituj mě,
nic nezměníš.
Nic nezmění se,
protože nic není,
tvar spořádaný na stůl vyráží.
Chytám se tě jako bradla.
Co na tom záleží,
i kdybych spadla,
budem proměněny.
Visuté oči na věži
a střeby ze zrcadla odrážejí
kruhy k uzavření.

* * *

V tmavé síni i mrtvému se stíní,
aby neviděl.
Možná by se zabydlel v duši živých.
Jdu po chorých cestách,
zdravého nepotkáš.
Jeden lehá na oltář,
jiný se chórem plazí,
třetí knězi maluje indiánskou tvář
a další – jako vrazi – vzadu tiše sleduje,
že z toho mrazí.

Alespoň

(K. A.)

Svědomy čistě jak použitý toaletní papír.
Abyste zapomněla, jděte se projít.
Co chtěla jsem doříct, není důležité.
Vy to víte – a čím víc podvědomí –
tím hlouběji se smíte rvát
o kus hadru na podlahu.
Vír nářku padá na mou hlavu,
Váš stín se krájí k umyvadlu po zeď.
Alespoň pro teď mohu dát na zem všechno,
bolest roztrhat.

* * *

Italský nábytek,
velkoobchod second hand, Anglie.
Koberce, PVC, bytové doplňky,
záclony. Záclony.
Izogarant. Saigon shop.
Potraviny. Potraviny.
Blikající světla na přechodu pro chodce.
Krev na silnici děšť nesmyje.
Začloním se, vyjdu z bot.
Moje viny. Moje viny.
Beru ji zas, mám ji po ruce.

Snad

(M. Š.)

Když беру hostii na pořezanou dlaň,
i Tvou krev, Kriste, přijímám.
Vyšplhám se po žebříku,
půjči mi ho, Jákobe,
než mou hlavu uklove
Petrův kohout.
Jen about se a jít a ptát se lidí,
co oni, a dívat se jim do očí –
Patrik, Silvie, Jan, Jana, Lucie a Věra.
Žádný z nich tvář neskryje...

Snad sis mne přeci vybral
do kláštera.

Nad hrobem

(L. T.)

Slyšel jsi mlčet dítě
a sténat prvorodičku.
byl to příběh nekonečného šílenství.

Po nedělním odpoledni
zůstal pod stolem rozpůlený pes,
neumyté příbory, kapesník po dědovi
a babička za oknem.

Co ještě jsi zažil, povídej.
Vykuchali tě, abys zapomněl.

Přesto jsi to nevydržel.

* * *

Volání do lesů,
za okny k udušení.
Ne, já už nesnesu,
jak ses změnil.
To není déšť, mé slzy slyšíš sjíždět
po předním skle.
A vzdech, krev na rtech,
jen ne polibek.

I z dětské sedačky
jsou vidět tvoje hýždě,
otče sedmi milenek.

Oni

Hřeb na hřeb,
tři v jednom hrobě.
Skřek, nárek, drhneš bradou,
sklem o lampičku,
sirky sis zapomněl, viď, chudáčku,
tak pomaličku vrať se domů
a lámej z pěti chlebů
všech dvanáct za odměnu
černému davu.
Já sama lámu a drobím na svou hlavu...

Kolikrát ještě půjdeš na pohřeb
a kolikrát oni tobě?

* * *

(K. A.)

Ubývám čelem vlastní stín.
Jak s vlastním tělem naložím,
když jehlami obložil mě
milující tchán?
Vám to mohu říct.
Byl sám a lhal
a toužil a smál se
a z huby mu tekla pěna.

Biji se v prsa jako žena,
jako muž už nevnímám.

Jen

Schovej se, chlapče, do vlčí nory.
Schody se zborily,
není kam stoupat.
Dosud vlny houpají tvou samotu.
Spočítal jsi bláznů uhnílé prsty
a prsy žen, jež kolem prošly.
Není na co čekat.
Půjčili mi provaz, ostří, kámen, tyč,
jen jméno je tvé...

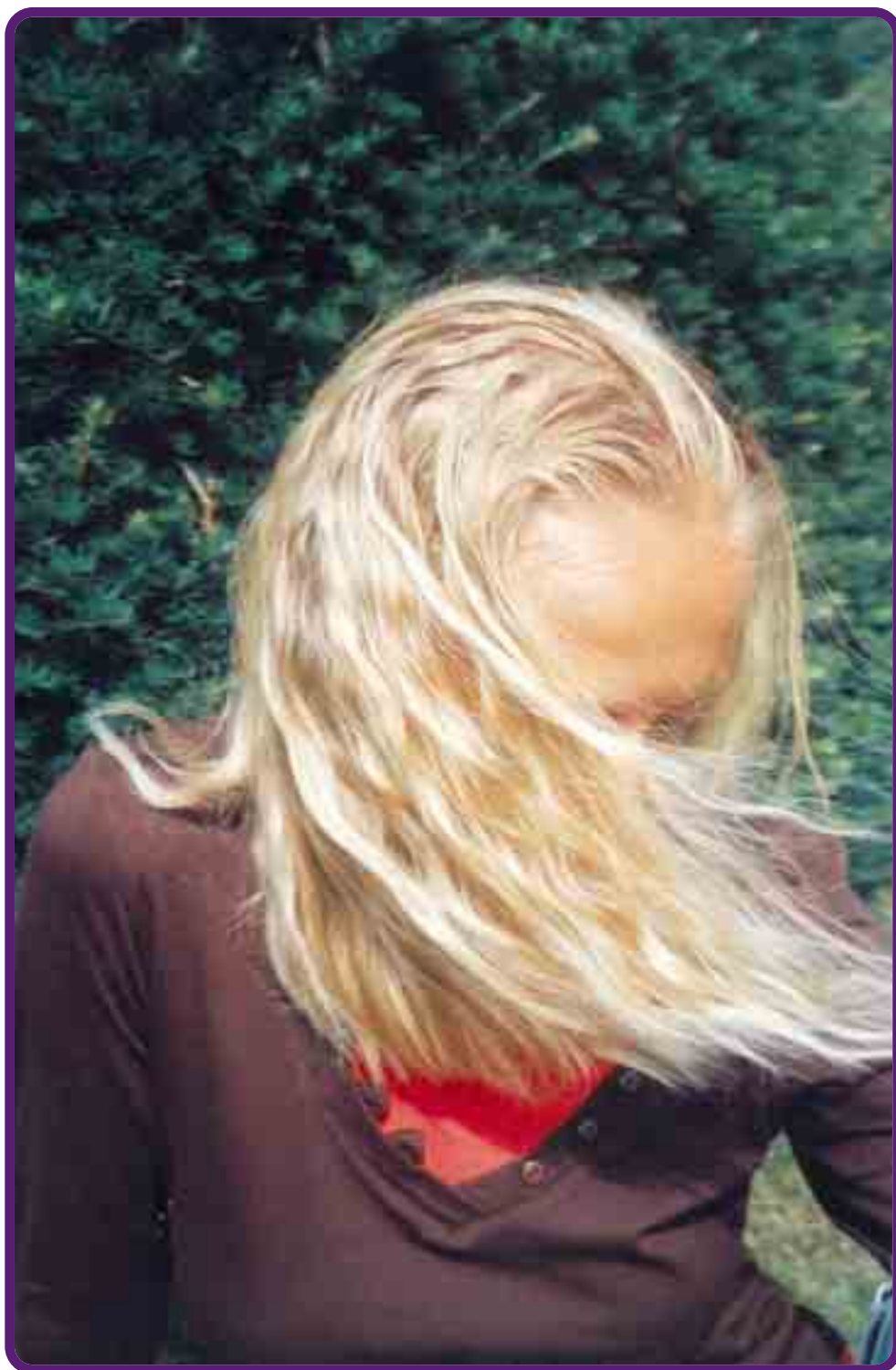
Václav Ryčl.

* * *

Na přesně ohraničeném stole
nesmí nic chybět.
pod stůl není vidět,
jen čtyři nohy hrdě vzhlížejí –
dvě cizí, dvě tvoje.
Klečím mezi nimi a křičím.
Nohy se zužují.
I já se zužuji,
splývám se zdí.
Jsem ničím.

Polámaná přátelství,
příkrá zeď,
ptáci šílení pláčem chroniků,
padání mokrých listů
na hlavu obsedanta,
vyčpělá měď kostela,
bezešvých úzkostí daň za to přilehlé,
zpožděná břemena dlouholetých nadějí,
Bohnice.

Popravčí lítostí nakročen alejí
k mostu sebevraha.
Rozděl vinu na tři díly,
pomyje různověké ctižádosti,
puklých vředů zbytnělé tvary.
Odeber sobě, co ti patří,
vyjít ven
musíš nahý.

V příštím čísle (vychází 1. února 2008)

najdete:

Básně
Tomáše Martince

Novou rubriku
Vladimíra Novotného

Fotografie
Dariny Hlinkové

Na shledanou příště!
Ne za pomeňte!